

Ady Endre
ANTOLOGI

ADY ENDRE

Nr. 92449.

823

ANTOLOGIE

Stibzt

.372 | 1948.

EDITURA CASEI SCOALELOR

STROL 1952

Coperta de pictorul Ceglakof

Biblioteca Centrală Universitară
B U C U R E S T I
Cota
Inventar 74978

rc 134/00

B.C.U. Bucuresti

C74978

894. 511 — 1 = 59

ADY ENDRE: Antologie. Bucureşti. Tiparul Românesc.
1948 (15 X 21) tiraj 6050. 240 pag.

*Ministerul Educației Naționale prin Casa
Școalelor, cu concursul Asociației Româno-
Maghiare, editează acest volum cu prilejul
comemorării a șaptezeci de ani dela nașterea
marelui poet maghiar **ADY ENDRE***

ADY ENDRE

Ungaria a avut în secolul al XIX-lea trei poeți mari și anume: pe Vörösmarty Mihály (1800—1855), pe Petőfi Sandor (1823—1849) și pe Arany János (1817—1882). Aceștia sunt poeți clasici, oarecum oficiali, reprezentați în manualele școlare. Toată lirica maghiară a crescut mai mult sau mai puțin în umbra și sub influența acestor trei puternice personalități, care reprezintă în gradul cel mai desăvârșit gustul pentru perfecțiunea formală, cultul temelor consacrate. Ceea ce la acești poeți a putut fi original și spontan într'un anumit moment, epigonii lor au transformat în imitație academică și de multe ori în siropoasă contrafacere. Urmașii lor au angajat poezia într'un impas din care nu o scoate decât ivirea neașteptată de meteorit incandescent a lui Ady Endre, poetul începutului de secol XX, acela care va răsturna idolii și canoanele consacrate, va sgudui și va răscoli sensibilitatea maghiară și va abate lirismul unguresc pe drumuri noi, mai firești și mai fertile. Fiindcă Ady nu este numai un poet maghiar. El este Poetul maghiar, poet cu majusculă, este fără teamă de exagerare Unicul, cel mai mare, cel așteptat, acela care va face ca o întreagă literatură să se trezească și să ia conștiință de sine însăși. Ca într'o oglindă vastă, cu ape adânci, în opera lui Ady se recunoaște întreaga maghiarime.

Ady apare într'un moment social tragic: destrămarea și risipirea unei lumi. El nu poate fi înțeles decât în funcție de acest moment, deși, prin puterea pe care numai geniul o are, opera sa depășește actualitatea și o cristalizează în forme universale și general valabile. Dar

pentru a fi pe deplin înțelese, personalitatea ca și opera lui trebuie explicate prin ceea ce le-a prilejuit și determinat și imprejurările acelea se află la începutul de secol al XX-lea al cărui copil cu prisosință el a fost și în acel trist „cimitir al popoarelor“ care era Austro-Ungaria. Orice mare creator este o expresie sintetică a vremii și societății în care a trăit. Mai mult decât oricare altă fizionomie morală, aceea a poetului Ady ilustrează contradicția momentului istoric și social în care soarta l-a adus pe lume și fără să negăm valoarea individualității și prețul calităților personale. trebuie să afirmăm că ele ar fi luat cu totul altă infățișare în alte condiții istorice și sociale. Poet mare ar fi fost Ady oricând și oriunde. Dar aşa cum este opera lui nu putea deveni decât în Austro-Ungaria dela începutul secolului al XX-lea, când o lume mergea spre declin și alta se naștea. Intre acestea, Ady se rotunjește ca profet și ca poet însumând la un potențial maxim virturile specifice veacului său.

S'a născut într'un sat din Transilvania, de pe valea Eriului, în județul Sălaj, în Mețent, la 22 Noembrie 1877, dintr'o familie de nobili scăpătați, nemeși care-și puteau număra spîta în scriptele oficiale cinci sute și mai bine de ani în urmă. În acel sat, cu populația jumătate maghiară și jumătate românească, poetul a învățat să-i cunoască și să-i iubească pe Români, a căror limbă o și vorbește, a căror viață o va descrie în câteva schițe și cu care leagă prietenii durabile. Mai târziu el și va apăra împotriva șovinismului îndârjit și desnaționalizator al lui Tisza István și al politicii sale

Studiile le-a început în satul natal și le-a continuat la Carei și Zalău, iar mai târziu a început la Debrețin dreptul pe care, cu toată stăruința părinților săi și în ciuda practicei făcută la Timișoara, nu-l va termina, pentru că poetul simțea alte chemări. El părăsește repede facultatea pentru a se deda ziaristica și poeziei, mai întâi la Debrețin, mai târziu la Oradea. Fire generoasă și sinceră, el îmbrățișează o ideologie progresistă, radicală, socialistă.

In 1899 apare la Debrețin primul său volum de poezii, cu modestie intitulat „Versuri“ (Versek), lipsit de originalitate și din care nu se putea bănuia încă nimic din viitoarea înflorire a talentului său.

La Oradea poetul trăiește primul mare eveniment din viața sa, prilej de totală transformare sufletească și anume o mare iubire, célébra Leda, soția unui farmacist, mai în vîrstă și mai cultă decât el. Inteligența și rafinamentul spiritual al acestei femei, care iubea cultura franceză și cunoștea în original pe poeții simboliști, îi aduc lui Ady revelația unui nou univers poetic, a unei noi sensibilități, care-l vor înrăuri de aci înainte. Leda îi traduce din Baudelaire și din Verlaine, cu care poetul maghiar își descoperă înrudiri sufletești. Contactul cu marea pasiune și descoperirea lirismului nou fecundează bogatul conținut sufletesc al lui Ady care în cel de al doilea al său volum de poezii, intitulat: „Încă odată!“ (Még egyszer!) și apărut în 1903 la Oradea, începe să-și dea pe față adevărata posibilitățि de expresie. Nu se găsește încă aici Ady în toată puterea sa, în toată maturitatea geniului său. Dar în bobocii înflorîți se presimte conturul viitoarelor fructe.

In 1904 pleacă pentru prima oară la Paris, unde se va întâlni cu Leda și unde va reveni mai târziu în câteva rânduri. Orașul-lumină îl impresionează în chip extraordinar. Parisul exercită o vrajă deosebită asupra lui Ady. Dar, cunoscând puțin limba franceză, ceea ce-l atragea pe poet era mai puțin cultura cât însăși viața de metropolă occidentală, aspectele civilizației apusene. El are ocazia să compare ceea ce a lăsat acasă cu ceea ce există acolo. Ce enormă diferență, ce prăpastie! Contrastul dintre cele două lumi grăbește precipitarea lăuntrică a forțelor lirice, ca și tendința progresistă a gândirii poetului. Pe plan social și politic el vede salvarea Ungariei în ieșirea din starea de înapoiere feudală și într-o adâncă transformare socială și culturală. Pe plan liric geniul său îsbucnește nestăvilit în „Versuri noi“ (Uj versék), pe care le va tipări în 1906, la Budapesta.

Versurile cu adevărat noi îscău un scandal monstru, dar și un succes imens. Ady nu este privit cu rezerve, nici acceptat convențional: el este dintr'odată iubit sau urit, aprobat sau negat, îmbrățișat sau scuipat, cu egală fervoare de cele două lumi care se despart deodată la apariția lui ca pământul de ape. Căci el aduce un mesaj nou, care nu e numai unul liric ci și unul spiritual și politic. Lumea oficială comodă, obișnuită cu tranzacțiile și compromisurile, cu minciuna convențională și manie-

rismul edulcorat de până atunci este alarmată și indignată de sinceritatea brutală a acestui Tânăr, care se afirmă fără ocoluri și care se dă pe sine însuși drept măsură, superb ca un zeu, disprețitor al formelor vechi, fie ele sociale, fie literare. Acuzațiile — ajunse un fel de blazon al valorii! — de „trădător“ și „decadent“ sunt imediat aruncate asupră-i de cei care presimțeau în el primejdia unei lumi noi, a unui ncu fel de a fi ce avea să-i amenințe pe ei. În versurile lui clasele posedante și servitorii lor sesizau vuietul surd desă încă îndepărtat al valului revoluționar.

Un revoluționar, da, acesta era Ady! În fel de a gândi și a simți ca și în vers. Poezia lui rupe cu trecutul, după cum gândirea lui svârle la gunoi vechile prejudecăți. Si asupra capului său curg invectivele: bolnav, decăzut, vândut... Da, poetul era bolnav. Era anormal ca într'o lume de oameni sănătoși gata la orice compromis cu stăpânirea, îngenuchiați înaintea formelor luate de-a-gata din arsenalul academic al manualelor brevetate, să vii să dai cu piciorul în trecutul putregăit și să creiezi o lume nouă! Asta nu i se poate ierta. Si clasele conducătoare nu i-au iertat-o lui Ady niciodată.

Acuma începe pentru poet o vieată agitată. Între poezie și gazetărie, între călătorii prin Europa, între Budapesta și satul său natal, unde se retrage adesea, între lupte ideologice și o vieată desordonată, cheltuindu-și energia și o robustă rezistență fizică — medicii sunt uimiți cât de ușor se reface dintr'o boală acest bărbat — el se consumă ca o flacără care dă și lumină și căldură. Poetul trăiește. Iubește vieată și înțelege s'o trăiască din plin.

El nu uită niciodată că poetul este glasul altora, factorul comun al mulțimilor o expresie sintetică a durerilor și aspirațiilor celor de jos, al celor care muncesc și suferă. Ady nu este un petrecăreț vulgar. Subt agitația lui permanentă, în goana lui după voluptate se ascunde altceva: este dorința de a uita, de a evada dintr'o societate prost organizată, dintr'o lume nedreaptă, ale cărei vicii de structură le denunță și în poezia și în proza sa. Poetul luptă pentru o lume mai bună, pentru o dreptate socială, pe care o vede înfăptuită în viziunile sale, dar ieșit din lumea idealurilor dorite și întors în lumea veche unde trăiește efectiv, recade obosit și de multe ori desgustat. Vieata lui agitată ascunde o suferință adâncă. Dar este

în ea și o predestinare, o inclinare firească, o aptitudine organică. Fire sanguină, turbulentă, cloicotitoare, poetul vrea să cuprindă în brațele sale viața toată, să o rețină, să o domine, să o simtă în plenitudinea ei.

Din vîrtejul acesta îl va scoate în 1915 căsătoria cu Boncza Berta (cu numele literar Csinszka), care îi aduce ca zestre castelul dela Ciucea unde poetul își va petrece ultimii săi ani, căci vlăguit, nu mai are mult de trăit. În 27 Ianuarie 1919 va muri într'un sanatoriu din Buda-pesta, în toiul revoluției socialiste, după ce câțiva timp înainte o delegație de revoluționari au venit să-i prezinte omagiul lor, și să-i aducă salutul lumii noi pe care el îl anunțase și pe care ei credeau că o vor putea înfăptui atunci. Dar poetul trebuia să mai doarmă încă mulți ani în cimitirul Kerepesi din Budapesta până să se ridice deasupra mormântului său zorile pe care le aștepta.

In scurta lui existență Ady a avut o activitate foarte bogată. Opera lui cuprinde șapte volume de proză (nuvele și schițe, un fragment de roman și foarte multe articole critice, ideologice și politice) și douăsprezece de poeme și anume, în afară de cele mai sus amintite: „Sânge și aur“ (Vér és arany), 1908, considerată drept cea mai importantă culegere de versuri a sa, „In căruța Sfântului Ilie“ (Az Illés szekerén), 1909, „M'aș bucura să fiu iubit“ (Szeret-ném ha szeretnének) 1910, „Din versurile tuturor tainelor“ (A minden titkok verseiböl) 1911, „Viața în fugă“ (A menekülo élet) 1912, „Dragostea pentru noi“ (A magunk szerelme) 1913, „Cine m'a văzut pe mine?“ (Ki látott engem?) 1914, „In fruntea morților“ (A halottak elén) 1918 și culegerea postumă „Ultimele corăbii“ (Az utolsó hajók) 1923.

Ady trăiește și activează tocmai în epoca dintre 1899 și 1919, când conflictele se precipită. Poetul simte miroslul cadavrului habsburgic intrat deja în putrefacție. El vede realitățile crude și intuiște finalul tragic pe care-l prevêtește. În această lume de suferință populară camuflată sub strălucirea exterioară a claselor de sus și sub corectitudinea formalistă impecabilă a administrației, poetul înregistrează pe banda sensibilității lui delicate cele mai ascunse și mai imperceptibile deplasări de straturi. El apare într'o epocă de contradicții și conflicte a căror expresie vie va deveni opera lui. Ady sintetizează la o

temperatură înaltă antagonismele unei lumi crepusculare și dă expresie lirică haosului și sbuciumului unei perioade de tranziție.

Temperamentul lui Ady este vulcanic, cloicotitor. Poetul era un romantic înăscut, un explosiv, o fire arzătoare și neastămpărătă. De aceea nici nu putea fi gustat și înțeles de oficialitatea care avea la bază pe toți acei înalți funcționari care-și ascundeau miciile desordini intime subtmătasea umbrelor. În Ady plesnea sinceritatea, pe când în lumea din jurul lui mocnea protocolul. În Ady isbucnește cu o furie elementară pasiunea sălbatică a unui suflet dogorind de vieată, nezăgăzuită în principii și precepte convenționale. El arde necontenit, arde ca o pălărie uriașă, se consumă trăind în scurta lui trecere pe pământ. Această svârcolire combustivă îl plimbă prin toate aspectele existenței. Poezia lui este complexă și completă. Ea se întinde asupra întregii lumi vizibile și invizibile. Este complexă și în extensiune dar și în intensitate și profunzime.

Există două tipuri de poeți. Unii cântă pe o singură coardă, stăruitor, monoton, dar obsedant și adânc. Alții au un instrument cu mai multe coarde și sar cu ușurință dela una la alta, bă chiar le instrună uneori laolaltă, combinându-le în armonii variate. Ady este unul din aceștia din urmă. El este pluricord. Aparține familiei spirituale hugoliene. Cântecul său străbate mereu „toute la lyre“. Scriind și cantitativ mult, uneori chiar neglijent de mult și neatent la perfectiunea formală din pricina grabei, poetul a trecut prin toate gamele sentimentelor și temelor lirice, știind să le varieze și să creeze noi teme poetice. Cele mai personale și mărunte sentimente ca și cele mai generoase înclinări altruiste, mișcările colective ca și cele individuale, natura vie ca și cea moartă (poezia interiorului sau a obiectelor), războiul, pacea, rugăciunea, speranța, mama pe care o cântă cu accente delicate asemeni lui Eminescu și lui Coșbuc, nimic nu rămâne neabordat de geniul poetului. Totul este trecut prin vâlvătaia lui interioară și capătă reflexele luminii ei puternice Pluricord, polimorf și proteic. Ady repetă pe alt meridian și în alt cadru, fenomenul liric hugolian.

Și acumă contradicțiile lui Ady. Ele sunt și de natură interioară și ar părea la prima privire caracteristice vieții însăși, dar și de natură exterioară. Ady este în conflict

permanent cu el însuși, dar și cu lumea înconjurătoare, acea societate pe care o detestă. Vieată însăși o iubește și o detestă, pe rând. La fel iubește și detestă moartea, la gândul căreia, alternativ se îngrozește sau se bucură, dorind-o. Zeifică și îndrăgește cu cele mai alese cuvinte pe femeie, pentru ca mai târziu să o respingă și să o batjocorească. Sufletul său este sfâșiat de atitudini opuse. Vieată lui este o tragică alergare între contrarii și de acest conflict el însuși își dă seamă. Nota tragică este prezentă în toate creațiile sale dela cele mai frământate până la cele mai calme. Findcă acest tulburat și tulburător poet conține atât de contradicții încât o cuprinde și pe aceasta : deși arzător și dramatic, el apare în unele aspecte senin, angelic, clasic de liniștit și de echilibrat. Poezia lui închide întrînsa și vâjâitul jalnic și geamătul ropotit al pădurii în vijelie dar și tăcuțul foșnet argintat al plopului fâlfâind din frunzele sărutate de zefiri. Vijelios și domol la un loc, Ady este el însuși în toate contrastele.

De unde această complexitate și aceste adânci antinomii ?

Vieată însăși este un amalgam de contradicții. Dar ea nu-i suficientă ca să le explice pe acelea din lăuntrul lui Ady. Contradicțiile sale sunt prea acuzate spre a fi un simplu rezultat al trăirii. Este ceva mult mai tragic și mai adânc în ele : este conflictul dintre poet și societatea în mijlocul căreia trăia.

Ady are un psihic pur, primitiv, sălbatic, elementar. Poetul simpatizează cu strămoșii, le simte chemarea atașată, ii cântă. Este în el tot atât de mult păgânism sedimentat ca și creștinism. Dar poetul se lovește de o lume pe ducă, de o lume artificială, strâmbă, inertă, care îi contrazice vizuirea lui lăuntrică. Poetul își iubește țara și poporul, dar simte că ele se îneacă într-o mocirlă stătută. Acest vizionar, cititor al Bibliei, are în el intuiții fierbinți de profet. Desgustat de starea înapoiată a societății ungurești, de nedreptățile sociale, de aspectul cenușiu, inert, provincial al culturii maghiare, el se revoltă și strigă, prezicând pieirea neamului său, anunțând decadență. Tot ce este în el înăscut, sufletul său pătimas, cere afirmarea vieții, iubirea ei, speranță, credință, luptă. Tot ce vede în jur îi provoacă sila, revolta, refuzul, renunțarea. Sfâșiat între ce simte și ce vede, între ceea ce ar vrea să fie și ceea ce există, Ady contrazice și se contrazice

în mod consecvent. Într-o lume unde zeul cel mai mare este banul, Ady i se închină pentru a cucerii puterea și viața. Dar sufletul lui cinstiște răsvrătește imediat după aceasta, inteligența lui vede ororile aduse de regimul capitalist și atunci se răsvrătește și reneagă zeul, și sparge statuia și îl calcă în picioare. Din ciocnirea între o puternică individualitate și o lume în decadență reiese întreg conflictul și toate contradicțiile unei vieți și ale unei opere.

Egotist și egoist, ca orice mare personalitate, punându-se pe sine însuși în centrul lumii, ca un cristal sonor, așa cum a făcut-o și Victor Hugo, Ady se cântă pe el însuși, își largeste propriul eu, se umflă hipertrofic, pentru că pe de altă parte să se identifice cu colectivitatea, să se confundă cu mulțimile, cu oamenii de jos, care suferă, cu țăranul și muncitorul, să dea expresie dorinței lor de libertate și dreptate socială. Subiectiv și individualist, Ady este în același timp un mare poet social care și simte menirea de purtător de cuvânt al mulțimilor. Si aici suntem în inima însăși a contradicțiilor și poate în locul unde ele se conciliază.

Revoltat în contra unei societăți așezate pe baze de inegalitate politică, economică și socială, plină de contradicții și antagonisme naționale și sociale, ale cărei încheeteri se aud părând, Ady protestează energetic și o atacă în vers și în proză. În sute de poezii și articole acest spirit generos și larg progresist se ridică împotriva Austriacilor și a dualismului, împotriva felului cum înțelegeau cei dela Viena să guverneze, împotriva magnăților feudali, a boerilor cu cap de porc, împotriva împilării poporului muncitor, împotriva capitalismului care prindea atunci rădăcini groase în Ungaria, împotriva profitorilor, a exploatařii și a corupției, împotriva Germaniei din 1914 și a războiului ei, arătând că Ungaria nu va câștiga nimic din acel conflict chiar și în cazul unei victorii. El combat și critică vehement, prevestind prăbușirea finală. În același timp însă el își exprimă și nădejdea într-o lume mai bună, prevăzând și un alt viitor, se îndreaptă cu toată ființa lui spre ziua de mâine. Ady este profet și vizionar. El prevăză catastrofa și când vine anul 1914 atacă din răsputeri politica belicistă a cercurilor reaționare, atrăgând atenția că războiul va însemna desnodământul, adică prăbușirea. Dar cine stă

să asculte imprecațiile unui poet ? ! În ochii deștepților lumii singurul adjectiv vrednic de a însoți pe creator, pe scriitor, pe poet, este acela de biet sau sărac. și totuși conducătorii s-au adeverit a fi nebunii, iar „bietul poet“ acela care a văzut bine. Căci dacă a prezis dezastrul tot el a anunțat și înălțarea, lumea nouă. Cu ochii lui mari ca niște flori exotice, poetul a văzut înaintea tuturor zorile lumii noi, socialiste pe care le cântă în versurile lui. Ady nu este un negativist. El dă glas și criticei acerbe, dar și tendinței constructive, viitorului, pe care nu și-l poate reprezenta clar, dar îl prevăzeste în linii generale. Poet social complex, el străbate și în această direcție toată gama sentimentelor, dela ură și imprecație, dela amenințare și violență, dela scrâsnetul dinților și pumnii strânsii, până la expansiunea nobilă a încrederii în triumful dreptății și în înnoirea lumii.

Se înțelege dar pentru ce întreaga lui activitate a fost atacată, negată, ostracizată. Se înțelege pentru ce acest mare poet și mare iubitor al poporului muncitor a fost mereu acuzat de trădare. El era trădător pentru că corea dreptatea pentru cei mulți și goi. Era trădător pentru că denunța păcatele, viciile maghiarimii conducătoare, pentru că pone grea mocîrla vieții ungurești a aceluia sfârșit de lume și pentru că nu vedea mântuirea decât în ridicarea țăranilor și muncitorilor. Da, Ady a fost trădător al putregaiului și al lăcomiei celor care stăpâneau și huzureau pe pielea celor ce muncesc.

Dacă pe plan spiritual Ady era un revoluționar, o minte înaintată, un radical, un aderent al proletariatului agricol și industrial a cărui ridicare o prevăzdea, într'un cuvânt socialist, pe plan formal el aduce o revoluție egală. și aici fenomenul Ady poate fi asemuit tot cu fenomenul Hugo. Ady răstoarnă cu desăvârșire cancanele limbii maghiare. El renovează total limba poetică maghiară. Provoacă în fundul călimării aceeași furtună pe care a provocat-o și Victor Hugo cu aproape un secol înainte și ca și acesta îi pună bătrânlului dicționar o bonetă roșie. El introduce termeni noui, și creiază alții, (fiindcă asemeni limbii germane, cea maghiară fiind aglutinantă, adică putându-se forma cuvintelor noi prin simpla alăturare a doi sau mai mulți termeni, posibilitățile de largire a vocabularului sunt nelimitate) și în același timp modifică structura morfolitică și sintactică a limbii maghiare. Pe

drept cuvânt să a putut spune că până la Ady să a vorbit o limbă maghiară și dela el a început să se vorbească alta.

Influentat de sigur de poezia simbolistă franceză Ady pune în versurile sale accentul pe două elemente: simbolul plastic și sugestia muzicală. El inventează simboluri și personificări noi, egal de surprinzătoare și de concrete, pe deoparte. Pe de altă parte cultivă muzicalitatea în vers, atât cea exterioară, tehnică, cât și cea internă. În cele mai multe cazuri el nu respectă versificația tradițională, renunțând uneori la ritm, alteori la rimă și uneori la ambele. Poezia lui se reazimă cele mai adesea pe elementul sugestiei deși găsim uneori și discursivitate și logică coerentă în poezile lui. Dacă mai adăugăm și calitățile lui de colorist, am scos în evidență principalele lui precedee formale.

Apărut într-o lume în declin, dar vestitor al unei alteia, noui, Ady Endre este un ciudat amestec de optimism și desnădejde, de dor de viață, de individualism egoist și de spirit altruist, exponent al idealurilor colective. El atacă feudalismul și capitalismul în numele progresului și al dreptății sociale. Atacă Ungaria veche, lâncezindă și palidă în numele civilizației adevărate și al ideilor generoase pe care le vrea realizate în patria lui. Temperament de luptător și revoluționar, el sfârâmă și în domeniul ideoologic și în cel poetic calapoadele și dogmele constituise, isbește în gândirea conformistă și confortabilă, introducând o estetică lirică nouă și o credință într-o lume mai bună.

Ady a făcut școală. În jurul lui s-au strâns poeți, gânditori care, inspirați din opera și atitudinea sa, au dus mai departe marea revoluție literară pe care a inițiat-o. Chiar din viață a găsit imitatori și urmași, comentatori și admiratori și a stimulat noul avânt pe care l-a luat literatura maghiară. Cu el a început o eră nouă în literatura maghiară, pe de o parte o eră de contact permanent cu literaturile universale, de sincronizare ca să spunem așa, cu ritmul universal creator, iar pe de alta de înnoire îndrăsneață a mijloacelor în expresie.

Dar Ady este atât de cuprinzător încât când l-a strâns în chingile unei prezentări atât de sumare îți dai seama cât de mult își scapă din el, cât de puțin ai putut desvălui din tumultul muzical al poeziei sale. A încerca să contu-

rezi fizionomia unui geniu este tot una cu a încerca să încunjuri cu brațele un munte sau să aduni un torrent într'un pahar. Așa am pățit și noi acum cu Ady, văzând cât de puțin a isbutit să ne rămână pe vârful penișei din marea uriașe în care ne-am muiat-o.

In gândirea revoluționară a poetului asupra căreia a lăsat urme adânci și marea mișcare revoluționară din Rusia, a ocupat însă un loc de cinstă și cu această trăsătură vrem să încheiem, prietenia dintre națiunile conlocuitoare ale imperiului austro-ungar și cu deosebire a celor din Transilvania. Ady a înțeles suferința comună ce leagă între ele popoarele în păturile lor de jos și i-a dat glas în poezia sa. În presă el va fi dușmanul neîmpăcat al lui Tisza István autorul legilor de desnaționalizare, atâtătorul șovinismului orb, care atacat de poet, îl va ataca la rându-i, contestându-i meritele. Pe urma marelui grof n'a rămas însă nimic. Toată strădania lui de învrăjire s'a risipit ca fumul. După Ady Endre a rămas însă impunătorul monument al operii sale. Pe piatra lui funerară se întâlnesc și se înfrățesc popoarele fostei monarhii habsburgice, popoare azi libere și pe cale de a făuri lumea nouă în care el a crezut. Deasupra mormântului din cimitirul Kerepesi din Budapesta, se îmbrățișează sufletul român cu cel maghiar, desrobite de visul urit al vrăjmășiei.

La interesul și prietenia arătate de Ady Românilor, aceștia au răspuns cu aceeași dragoste. Poezia lui a cunoscut și mai cunoaște mulți traducători, iar figura lui ne atrage cu tot ceeace este în ea pasiune, elan generos, cloicot arzător și sămânță rodnică de viitor. Întru memoria lui se împărțesc azi sfortările comune de înțelegere ale celor două popoare și culegerea aceasta de tălmăciri din lirica lui, care vrea să dea o imagine cât mai completă cu putință a operii sale, cu prilejul celor 70 de ani dela data nașterii, vrea să fie totodată o mărturie a colaborării dintre națiuni peste deosebirile care nu le pot despărți ci trebuie să le apropie. Fie ca ea să-și ajungă scopul: acela de a îndrepta interesul și dragostea Românilor asupra unei Ungarie noui al cărei mare reprezentant a fost premergătorul Ady Endre.

Octav Șuluțiu

STEAUA STELELOR

Nu cade niciodată steaua roșie :
Planete, lună, Venus au pierit
Și ea — de foc—lucește'n răsărit.

Nu-i roșie nicicând steaua ce cade :
E palid chipul ei, e roz sau verde.
Tânjind, pe cerul lumilor se pierde.

Alunecă, stea pieritoare, cazi,
Cazi în cascade, cu oftaturi mii :
Si dintr'o stea se poate face zi.

Stea roșie, tu scapără domnind.
De când privește omu'n sus și plânge,
Nădejdea lui a fost steaua de sânge.

ŞOAPTELE TOAMNEI

Ați auzit?

Toamna, când ceața despletită pribogește,
În noapte cineva bocește.

Răsună ceva, tainic.

E cineva ce-a strâns în el oftaturile toate,
E cineva ce'n scânduri vechi și măcinante bate.

Un om ce-a fost.

Cât a trăit, nu a lucit pe cer o stea
Și-acum să vadă un pic de cer și el.

sārmanu-ar vrea.

IN VIA ANILOR PIERDUTI

Azi, singur ţin ospăt la căpătâiul
Anilor care-au pierit ca fumul
Şi, gazdă, cântecu-l încep, întâiul.

Muiat în bură ploii care bate,
Eu însuși fruntea grea mi-o incunun
Cu frunze vinete și 'nsângerate.

Cat la butucii scărmănați din vie.
Cădelnițez podgoria cu ulciorul
Și urc mai sus, încet, cu semeție.

În vârf poate că tot mă voi opri,
Am să trântesc ulciorul la pământ
Și noapte bună am să vă strig la toți!

FURTUNĂ DE PRIMĂVARĂ

Furtună de primăvară
Ca un râs de fecioare
Mi-aruncă'n ochi petale...
Li-e ușor pomilor în floare,
O pot face crengile'n Maiu.

Pomii rămân veșnic pe-aici.
Dar asta li-e singura țară
Și la anul vor înflori iară...
Dar eu cu primăvara ce-a apus,
Cu rădăcini cu tot m'am dus...

În furtună de primăvară
M'am oprit ca un semn de'ntrebare:
Încotro mă va arunca
Acest vânt, această risipă de flori,
Această măreață și tristă scuturare ?

MUZICA TOAMNEI

Liniștea și sgomotul sunt acum laolaltă,
Toamna numai în noi s'a schimbat.
Nobila-i și străvechea muzică o află oricum
Inima, aleasă unealtă.

Colorile, farmecul, în ochi, în urechi
Ii sunt tot melodiile de demult,
Povestesc minunate lucruri care te adorm
Dar îți deșteaptă și răni vechi.

Rămâie fericiti că rora li s'a dat să trăiască,
Uitând totul cu'n zâmbet liniștit :
Scump copil continuator de viață
Și fiecare lacrimă un mort ce s'a trezit.

DORINȚA OMULUI PE CARE IL BIRUIE IARNA

Zilele mele, bieți bolnavi împăcați
Pe care ii biruie cutropitoarea iarnă,
În juru-le tătuși au prins să fierbă
Svonuri de primăvară
Și de sub omătul topit încoltește iarba . . .

Și mă gândesc: focul e foc
Și eu sunt ruina
La începutul acesta de iarnă
Mă leg zadarnic de iluzia primăverii,
Nu știu dacă-i mai ajung lumina!?

Ci visuri proaspăt — mustițoare
Mușcă din purpura iernii,
Aleargă'n urmă-mi ca niște mânji
Miresme suave de viorele...
Dar dacă voi ajunge odată cu ele..!?

~~X~~ DESPARTIRE

Şteargă-li-se din ochi tuturora,
Câţi au văzut soarele,
Faţa-mi stâlcită nu lese nimănu-i
Amintiri turburătoare.

Dirijorul Destinului fie-mi Nimicul
Care închide ochii, urechile, vrerile,
Dăruiască-mi-se să plec fără scâncet,
Fără dorinţi să-mi târâi poverile.

Nimicul soarbă-mi strigătul,
Cum soarbe visurile.
Glasu-mi slab și imbibat de câine
De ce și-ar striga abisurile.

Dezertor în amintirea tuturora
Risipească-mi-se urma și lira,
Din ochi, din urechi, dispară-mi
Pentru totdeauna amintirea.

Nu-mi trădez nicio adiere
A inimii taină de granit:
A plecat de pe-aici dintre noi,
Unul care nici n'a trăit.

Uita-m'aș pe mine însuși
Într'o mare și împăcată fericire,
Din mine și din lume
Să mă desprind și să cad în nesfârșire.

Și atunci voi fi al nimănui
Dar nici orfan și părăsit fără seamă,
Am să-mi privesc cu ochi reci și frumoși
Eterna mireasă care mă chiamă.

N'am fost al alteia, nici al meu,
Logodnica mea: Nimicule Rece.
N'am de gând să las suveniruri
Si aducerii aminte, nici prin minte nu-mi trece

Intrebare uitată, fără răspuns
Mă'nchid în marea liniștii haină,
Dacă n'am fost, dece-aș râvni să fiu
Si dac'am fost, să rămân o taină...

SECERĂTORUL CLIPELOR

Vechiul „de ce?“ acum mă lasă,
Nu mai întreb : răspunsul e dat.
Rostul vieții? Rostu 'ncordării ?
Nu îmi mai pasă!

Blestemul soartei oarbe-așa vrea.
Îmi aplec capul prea umilit.
Clipa gonește? Rostul și-l știe
Singură ae.

Am câte-odată obrazul crispat,
Prea multe sufăr, prea multe chinuri.
(Totuși, ei! totuși, secer ceva:
Clipetele cad.)

VUIESC GALERIILE

Cu piscu 'nzăpezit privește 'n soare
Al cântecelor munte: al meu suflet,
Străpuns de blestemate galerii.

Visări, femei, instințe prăbușite,
Probleme, chinuri i-au scobit adâncul:
L-au împânzit stafii și galerii.

Sus, sus pe pisc, e liniște virgină
Și gânduri — spiriduși s'au prinș în dans,
Iar jos, în goluri, fâlfâie stafii.

Pe pisc de suflet joacă speriați
În dansuri sfinte sprinteni spiriduși,
Iar din adâncuri vuietul răspunde.

Dar într'o clipă muntele se sfarmă:
Vioii spiriduși cu pisc cu tot
Se prăvălesc adânc în neființă.

CINE M'A VĂZUT ?

Au mai trăit și alții cu urî ca ale mele?

Voiu fi urît sau urâ mi-a fost numai părere ?

Mi-e înima bătaie de clopoțe sfîntîte ?

Sau sunt plămăditor de furii otrăvite ?

În ce chip m'arăt oare celor ce mă privesc ?

Au nu îngel pe aceia ce tocmai mă iubesc ?

Iubesc oare pe-acela, căruia-i spun din gură?
Gândirea mea trufașe pe drept stârnește ură?

Nu-mi este doar capriciu a furiei roșeață?
Și sunt fierbinți aceia ce lângă mine 'ngheață?

De para mea nebună mai sunt inimi să arză?
Iubesc oare aceia ce dragoste oftează?

Și gura când sărută, de ce înjură crunt?
Și pumnii strânși nu cumva doar palmele ascund?

Se satură vieața de-acuma cu fărâme?
Și mie soarta uistă a milei îmi rămâne?

Se poate ca pe mine cei reci să mă 'nțeleagă?
Cei ce nu sunt nimica pe-alăturea să-mi treacă?

Cine-a privit în miezul durerilor din mine?
Și inima mea veșnic rănită, oare cine?

Cine-mi pătrunde gândul trufaș ce se înalță?
Oh, prieteni orbi de inimi: amici cu ochi de ghiață?

IN CARUL LUI SÂNT ILIE

Ca pe Ilie-i răpește azi Domnul
Pe cei ce prea mult ii iubește și-i bate:
Le dăruie inimi aprinse, grăbite,
Acstea sunt care de foc minunate.

Profetica ceată s'avântă spre ceruri
Să-acolo în veșnică iarnă să oprește,
Pe Himalaia de piscuri de ghiață
Se 'nvolbură carul de foc și gonește.

Li mână furtuna năpraznică-a sortii
Prea triste între Cer și Pământ, în pustie,
Li poartă spre Iadul frumșetilor moarte
În goană căruța lui Sfântul Ilie.

Li-e inima pară și creerul ghiață.
Pământul le râde de jos, de departe
Și soarele prea milostiv le aşterne
În cale nisipuri de reci diamante.

A PROAPE DE CIMITIR

Odaia-mi are-o singură fereastră
Și brazde am o mie pe obraji,
Iar pân' la cimitir, o sută și câțiva pași.

Un cimitir micuț din jos de sat.
Privirea-i blandă, totuși îndrăsneață:
În nopți cu lună mă privește 'n față.

Stăm ochi 'n ochi la pândă până 'n zori.
Adesea îmi îngheță sufletul în mine:
Vai, cimitirul mai aproape vine.

Mă 'mping spre el nebănuite aripi.
Nici nu mai ştiu, dacă mai sunt acuma,
Dacă trăiesc ? Si străluceşte luna.

Tot satul doarme, eu mai stau de veghe.
Privesc spre cimitir, privesc mai bine :
E sub fereastră-aicea, lângă mine.

În spaima picotelii, înlăcrimat
Mă 'ntreb de mii de ori, mă 'ntreb mereu,
De vine el sau mă apropii eu ?

SILIT SĂ FIU HERCULE

Atâția netrebnici cădere-a-mi pândesc:
Aș fi bucuros de o moarte de laș,
Silit să fiu Hercule — totuși trăiesc.

Pigmeii au capete strâmte, opace;
Martor mi-e Domnul că singur m' aş frânge,
Când ei s'ar gândi să mă lase în pace.

Dar limba le 'nțeapă de par' că-s viespar,
Tot ei mă 'ntărâtă, spre paguba lor,
Cu foc nou spre crezuri și cântece iar.

Sunt gata eu însuși să mă urăsc,
Dar, Doamne, la fel mă urăsc și pigmeii:
Așa nu se poate, nu-i chip să m' opresc.

Aș vrea să pot plângere, să plec fără urmă,
Străpuns de durere, să sufăr, să cad,
Dar poate să râdă nevolnica turmă.

Silit să fiu Hercul sărman, e mai bine
Să birui în luptă cu furie tristă,
Și întârzie somnul și moartea nu-mi vine.

Voi turmă de gnomi, nevolnică ceată,
E vremea să-mi dați închinare și pace,
Căci altfel, să știți: nu mor niciodată!

PE PUSTA CELOR MORTI DE MULT

Pe pusta 'nsorită, sub cer vioriu,
Cumplit dogorește pojar de nisip.
Cuptor uriaș de jăratic încins
E pusta. Și eu istovit
Gonesc, istovit, istovit.

Cu față umflată, un soare 'nroșit
Iși varsă pe mine mânia fierbinte.
Tălpile 'ncinse svâcnesc până'n creier.
Aș sta. „Gonește, 'nainte,
Gonește, 'nainte, 'nainte.“

E pusta acelor ce-s morți mai de mult
Și reci pregătite coșciugele sunt.
E vai de acela ce știe, e vai,
Că-i mort. Că-i mort de mult,
Mort de mult, de mult.

DOMNIȚA ALBĂ A CETĂȚII

Sufletu-mi este cetate vrăjită,
Trufașă, uitată 'n ruină.
(Uite, atâta de mari îmi sunt ochii
Dar ochii mei nu au lumină !)

Tiuie sălile goale-a pustiu,
Privesc din pereți mohorîți
Oarbe și mari cele două ferestre
(Aşa-i că sunt ochi obosiți ?)

Mișună veșnic aicea strigoi
Și-i pâclă și miros de criptă,
Umbrele fâlfâie în întuneric
Și-i geamăt de oaste-osândită.

(Rare-ori, noaptea, în ceasul de taină,
Lumina 'n ochi triști se aprinde.)
Trece Domnița cea albă 'n cetate
Și-apare 'n ferestre și râde.

MAREA INCĂRUNȚITĂ

A încărunțit marea, — acesta mi-a fost visul
S'o văd încărunțind amara mare
Și vătându-se, tânguindu-se,
Pe unde s'a lovit de brațu-mi tare.

Să-și smulgă părul argintat,
Să-i stoarcă chipul milă foarte,
Această hârcă cumplită
Grozavă insuflătoare de fiori de moarte.

Și de-ar veni pe-aici bătrâni
Întrebând, ce s'a întâmplat cu marea,
Spuneți-le că și-a despicate
Un monstru al lui Dumnezeu prin ea cărarea.

Și totuși, voi pete și ruine pe pânza zugravilor,
Priviți marea,
A încărunțit puțin,
Dar vai, întru nimic nu și-a schimbat infățișarea.

Cineva s'a aruncat în ea ca o săgeată
Și admirăți
Marea, această pânză capodoperă
Și în ea câteva familii de pești aristocrați.

O, Biblia mea, rămâi o taină
Și celor ce privesc spre marea amară,
Spune-le c'odată are să vină,
Odată totuși ceva are s'apără.

Odată-și va deschide, poate, Domnul cerul
Și pe-o alvie de fulger - zeu
Iși va tăia drum prin valuri
Monstrul favorit și încercat al lui Dumnezeu.

CALII MORTII

Pe drum cu lună când păstorii
Cerești alungă nourî-turme
Nepotcovitî ne bat pe urme
Ne bat pe urme să ne-ajungă
Caii mortii.

Cu pași de pâslă, caii groazei—
În spate călăreți de fum,
Năluci și mute și 'ntristate
Până și luna se ascunde
Din calea lor, pe albul drum.

De unde vin ? Nu știe nimeni,
Și lumea zace ca de boală :
Mi se opresc și frâu desleagă
Un cal întotdeauna-i slobod,
O șea întotdeauna-i goală.

Și lângă cine se oprește,
Ingălbenind se urcă'n șea,
Cu el pe drumul alb pornește,
Alți călători luând într'una
În noptile cu lună, Moartea.

DRUM CU CĂRUȚA IN MIEZUL NOPTII

Ce ciuntită-i astăzi Luna,
Noaptea cât e de pustie
Și tristețea mă sfâșie
Ce ciuntită-i astăzi Luna !

Orice 'ntreg acum se sfarmă,
Flăcări ard pe jumătate,
Zac iubiri greu sfâșiate,
Orice'ntreg acum se sfarmă.

Trec în goană cu căruța,
Vaiete m'ajung din urmă,
Sgomotu'n tăcere scurmă.
Trec în goană cu căruța.

PIANUL NEGRU

Lunatic zeu: nechează, geme, plângé !
Să plece cine n'are vin, alean !
Acesta-i negrul pian.

Pianistul orb într'una mi-l sfâşie ;
Aceasta-i a vieţii melodie -
Acesta-i negrul pian.

Svâcnițul tâmplei, lacrima din ochi,
Al poftelor ospăț titan -
Acesta-i negrul pian !

Si-al inimii zănatic sânge,
Tresare, se revarsă când el plângé -
Acesta-i negrul pian.

DIVINA COMEDIE

Zidiști demult, stăpâne, astă scenă.
Căci mii de ani s'au scurs pentru paiață.
Dar n'a fost încă re'noită piesă
Cu unic scop, pre nume zis : Vieață.

Ce piesă proastă... Doamne, o, mă iartă !
Decoruri vechi - stângace și regia ;
Morala ; tot cei umili gem mereu,
Doar ticăloșii gustă fericirea.

Dar noi jucăm, Stăpâne, nu trișăm.
Ne chinuim și plângem, precum ceri,
Chiar huiduieli dacă ne copleșesc,—
Deși, am vrea un rol fără dureri.

Dar, prea-i hidoașă farsa,...o, ajunge !
E rândul inimii, de-acum, să'nvie.
Prea-mi căsăpește tot, și nu - i de Time,
Această ticăloasă comedie !

PE ȚÂRMUL MĂRII ALBASTRE

Unde alții cântă și iubesc,
Eu bolnav de moarte am venit,
Să'ngrop vise și iluzii—să Tânjesc,
Pe țârmul liniștii, neliniștit.

Mereu zâmbesc spre largul mâine.
De unde sunt, aş vrea să plec.
Cât m'am dorit și iar m'ăș duce.—
O umbră ce'n durere rătăcesc !

CÂNTECUL INMORMÂNTĂRII VESELE

Toate câte trec se urîtesc,
Nici tristețea nu-i frumoasă după ce-a trecut
Si eu de mult trecutul nu il mai iubesc.

Inima în sus mi-am ridicat
Si bocitoarelor le-am dat de știre:
Fericit cine cu veselie e'ngropat.

Bucuria e zdrobită spre declin,
Zi de zi ia alte 'nfățișări
Si bucuriile într'una vin.

Orice vedem e frumusețe, feciorie,
Aruncă amintirea, virginitate stearpă,
Prezentul prinde-l slobod și cu bărbătie.

Umblă tinerește chiar de umăru-i bâtrân,
Când te obsedează amintirea,
Si umbre fără rost îți sunt stăpân.

Cine nu-i azi n'a fost niciodată,
Robului ii e povară amintirea,
Omul liber uită și alte drumuri cată

Vieața e minut ce 'ntr'una piere.
De fiecare clipă te desparte c'un sărut,
Chiar a suferi 'n prezent e o placere.

Orișicât ar fi prezentul de nătâng,
Eu trecutului nu voi fi rob, —
Ochii mi-i închid, la piept îl strâng.

CEI SĂRUTAȚI DE MINE

Cei sărutați de mine veștejesc,
Nici pe mama s'o sărut
Nu îndrăznesc.

Vai celora ce țes cu mine visuri,
Prietenii credincioși, iubite, căd
În abisuri.

Celora ce mă iubesc, vai lor;
Inima-mi de mult nu mai e decât
Un decor.

Cei sărutați de mine veștejesc,
Nici pe mama s'o sărut
Nu îndrăznesc.

~~S~~Ă PLÂNGI, SĂ PLÂNGI

S'aștepți, când miezul nopții bate,
Un mort trecând printr'o cetate.

Să nu întrebi pe cine 'ngroapă,
Să-l însoțești până la groapă.

În cort de-argint, la o răscrucă,
Sub un lințol s'agiți o cruce.

Cernit, sub raze argintii,
Să te înnece'n fum făclii.

Să lupți cu stafii prin tenebre,
Săngâni la psalmodii funebre.

S'asculti, pierit, cum orga urlă,
Cum sună clopotele'n turlă.

Să treci printre mormintele deschise,
Cu preoți gravi cu guri inchise.

Să stai fricos, pândind, de veghe
La mort străin în casă veche

Să rebegești în nopți cu lună
Să gemi prin fum de matrăgună.

Să-ți negi trecutul la 'ntâmplare,
Să 'ngenunchezi de remușcare.

Să te căești de tot. Si frânt,
Să cazi spovednic pe-un mormânt.

Să-ți scrii povestea 'n rânduri lungi
Si-apoi să plângi, să plângi, să plângi...

TREBUE SĂ FIU

Spre mine se îndreaptă priviri cercetătoare:
„Un mare cineva e ori poate-un nimeni mare“.
Dar nimeni nu se întreabă și nimeni nu răspunde:
În ură să mă dărui ori în iubire oare ?

Că pe-un copil în sdrențe mă necăjește lumea.
Când se răstesc la mine, când mă adorm încet.
De ce mi-am smuls ființa din noaptea fără margini?
Să fiu ceva ? Fantomă ori tunet de profet ?

Destinul unui câine pribegie să-mi fie soarta ?
Și peste vreo cinci sute de ani, iar va să fiu ?
Stupidă soartă, plânset ; stupidă svârcolire :
Eu trebuie să fiu, eu trebuie să fiu...

DIN ERIU PÂNĂ 'N OCEAN

Un șanț plin de mocirlă și somnoros e Eriul,
Cu trestie pe apă, cu păpuriș pe maluri,
Dar Crasna, Someș, Tisa și Dunărea bătrâna
Până'n Ocean, cu ele, îi poartă spuma'n valuri.

Si dacă peste mine se darmă înăltîmea,
Si sute de blesteme mă'nlanțuesc în sânge.
Si mii de cărtiți urcă dur dig de mușuroaie,
Până'n Ocean, odată, eu totuși voi ajunge.

O vreau : aceasta-i trista și oarba îndrăsneală.
O vreau : Minunea lumii în asta se ascunde :
Un cineva din Eriu să plece'ncet în zare
Și 'n marele și sfântul Ocean să se cufunde...

~~X~~IMNUL LUI «NU ESTE»

Nu-i luminoasă Aurora,
Să Noaptea se coboară albă,
Să Dumnezeu nu-i bunătate,
iar Diavolul nu-i fără milă,

Intinsă ghețărie-i Vara,
Cuptor de arșiță e Iarna
O floare roșie-i Durerea
Să Gloria ē besnă tristă.

Zăpada-i neagră ca un bivol,
Funinginea de smoală-i albă,
Numai un vis urit e „Este“
Și „Dac'ar fi“ e adevărul.

Petrecere străveche-i Moartea
Și viața e o gară mică,
Păcatu-i mai alb ca Virtutea,
Virtutea cea mai albă-i Vina.

Amar usturător e mierea
Și sarea are gustul dulce,
E o minciună mare „Astăzi“
Și adevărul este „Mâine“.

Nu e nimic, care să fie,
Realitatea e „Nu este“,
Dușman ne este Dumnezeu
Și Diavolul ne este rădă.

LEGIUNILE ELIBERATE

De-acuma mi-am eliberat ostașii,
Se duc cu armele strânse.
Mai treacă și la alții 'n soldă
Acei ce-au fost la mine 'n slujbă:
Mii legiuni de vise.

Voi, versuri, legiuni de vise,
Luptați de-acum sub mâini străine.
Sdrobitul comandant al vostru
Pornește trist, ca să străbată
Trecutul în ruine.

Ură, viteaza mea armată,
Tot una-i cine'n frunte vine!
Luptați cu cel ce vrea să lupte,
Lăsați pe cel ieșit din luptă
Sus, sus pe înăltîme.

VEŞNIC INTÂRZIAȚI

Noi totdeauna 'ntârziem.

Venim, de sigur, de departe,

Ni-s pașii obosiți de moarte.

Noi totdeauna 'ntârziem.

Nici nu putem muri în pace.

Când Moartea o simțim aproape,

În suflet flăcări ne cutroape,

Nici nu putem muri în pace.

Noi totdeauna 'ntârziem.
Târziu ni-e visul și odihna,
Imbrătișări, izbânda, tihna.
Noi totdeauna 'ntârziem.

UN FARMEC URÎT

Aș putea fi prințul vederilor noi, mari,
Al virginelor infiorări, al pompoaselor cuvinte,
Dar în sufletul meu, În frumosu-mi suflet păgân,
Stăruie, stăpânește, pustiește un farmec urît.

Vai, de câte ori îmi răstignesc toată ființa
Și cuvintele mele se'ntind ca mirul !
Vai, cum aleargă după condeiul meu
Ceea ce-i adevărat, nepriceput de frumos !

Cuvântul meu pentru mine e opium,
Pot să sun din el taine păgâne.
Dar beția nouă, gândirea nouă,
Pentru mine nu-s noui: cimitirul celor vechi.

Plin mi-e sufletul de taine gîngăse, melodioase,
Și tot îi lipsește curajul apollinian,
Tot nu'ndrăsnesc. Și cânt aşa, mereu,
Ca un predicator din vechime, cu glas nestins.

O rudenie sboară necontenit în jurul meu:
Cu aripi de fum din pipa veacurilor trecute:
Un strămoș. Se uită la tocul meu, pufoșește
Și mă lovește peste mâna cu ciubucul fumegând.

GOANA ÎNAINTEA GÂNDULUI

Diavolul negru
(Di, murgule, di)
Ne fugăre Gândul:
Diavolul negru,

Pe calul sălbatic
(Di, murgule, di)
Aşa am venit eu:
Pe calul sălbatic.

Nu-mi tihneşte visul
(Di, murgule, di)
Pe-al Dunării țărm
Nu-mi tihneşte visul.

Păgâni mi-s strămoşii
(Di, murgule, di)
Mă fugăre gândul
Păgâni mi-s strămoşii.

Apusul cel palid
(Di, murgule, di)
Să nu mă orbească
Apusul cel palid.

Luciri vii mă chiamă
(Di, murgule, di)
Turanul mi-e ținta:
Luciri vii mă cheamă.

Din şesu-asiatic
(Di, murgule, di)
Porunca ne vine
Din şesu-asiatic

Acolo ni-i faima
(Di, murgule, di)
Aici suntem lași,
Acolo ni-i faima.

Pe-acolo n'au fost
(Di, murgule, di)
Altare de Aur,
Pe-acolo n'au fost.

Diavolul negru
(Di, murgule, di)
Ne-adulmecă urma,
Diavolul negru.

NUFERII ALBI

Din sufletu-mi bătrân, păcătos, adânc
Izbucnește uneori o căldură miraculoasă,
Ca lacrimile plânse noaptea de mirese triste.
Și iată, pe oglinda lui urită,
Se desfac fără veste nuferii albi.

Păsări din povești, cu aripi de aur,
Lovesc apa plină de spume
Și eu simt că sufletul meu inflorește,
Că sunt un copil mare, binecuvântat,
Și mă însuflătesc, doresc, uit, cred.

Sufletu-mi nămolos parc'ar fi de cristal :
Țara fermecătoarelor povești naive pentru copii,
C 'un palat proptit într'un picior de barză.
Și 'n el totul e albeață de zăpadă,
Farmec de zână, dulce superstiție.

Gânduri albe, flori albe,
Se'ntind pe fața lui. Spuma norchioasă
Parc'ar fi argint topit,
Iar eu, gâfâind, înfierbântat,
Sunt viață curată, sfântă, voioasă.

Nuferii albi, strălucind feeric,
În fața lunii de vară se'nclină.
În vremea asta e amurg și se scaldă
În sufletul meu clipele, frumusețile,
Planurile, femeile cu trupuri de lumină.

Mă'nfioară un vânt de pe drum
Si iarăși văd totul și știu totul.
Scărțâie adâncul nămolului înghețat.
Au fost și iarăși nu mai sunt
Florile mele, nuferii albi...

CEL CE-MI VA LUA LOCUL

Va fi cu puțință
Să vină arșița de vară
Si nopți cu sclipiri de argint
Si eu să nu văd, să nu simt?

Să gâlgâie vinul
În toamna 'mbrăcată în aur
Si eu să nu beau la crămă,
Să nu calc pe frunze de-aramă?

Cămin de femeie
Calduț să aștepte în iarnă
Cu trup pe divan parfumat,
Să nu eu să fiu cel chemat?

Să vie din nou primăvara
Cu flori, strălucire, beție,
Herolzii în sbor să pornească,
Pe mine să nu mă găsească?

Va fi, va fi cu puțință?
Dar toate au fost ale mele.
Nebun le-am cântat, le-am dorit
Să'n totul am fost contopit.

O, nimeni, nimeni vreodata
N'a plâns, n'a iubit, n'a cântat
Cu-atâtea dorințe păgâne
Al nopților cântec de zâne.

Să cadă blestemul
Pe cel ce-mi va lua de-acum locul.
Să-i picure-otravă 'n gingie
Să'n ochi stropi de noapte pustie.

Să-i crăpe urechea,
De cremene înima-i fie :
Dorindu-și iubita păgân
Să n'o poată strânge la săn,..

FEMEI PE TĀRM

Stăteau o mie femei
Pe tārm, cu flori și cu batiste,
Jucând în aer semne albe,
Iar eu strigam de bucurie.

Veni amurgul și în ceață
Stăteau o mie de femei;
Și tot zăream batiste albe
Și flori în aer aruncate.

Veni și noaptea 'ntunecată,
Mai neagră ca trecutul nostru.
Stăteau femeile în beznă,
lar eu plângeam pe bord departe.

Că nu mai năzăream niciuna,
Nicio batistă, nicio floare.
Și-un glas sună ca în poveste:
„Stăteau o mie de femei“...

CÂNTEC DESPRE NEFERICIRE

Tot ce-am crezut,
A pierit, a pierit, a pierit.
Si-i norocos
Si fericit cel ce'n tacere
E nefericit.

Căci totul a pierit,
Din tot ce-am crezut, tot ce-am crezut,
Din înălțime steaguri au căzut
Și toate, toate au pierit
Și fericit e cel nefericit.

Fericit e cel nefericit,
Căci totul a pierit,
A pierit, a pierit, a pierit...

TREI LACRIMI TOMNATICE

Amiezi de toamnă, amiezi de toamnă,
O, cât de greu e
Să 'mpărți fecioarelor surâsuri !

In nopți de toamnă, în nopți de toamnă,
O, cât de greu e
Să-ți urci privirea printre stele !

In nopti de toamnă, 'n amiezi de toamnă,
O, ce ușor e
Sa cazi răpus de lacrimi grele !

~~M~~AMA ȘI EU

Păru-i negru scapără scânteii,
Ochii-i verzi ca nuca-ardeau în flăcări,
Șoldul ei în mers se legăna,
Mândra-i față de creolă te orbea.

Ochii, dorul, inima, sărutul,
Gura-i fragă ← totdeauna 'n lacrimi.
Așa fuse cea mai splendidă femeie,
Tânăra mea mamă.

De aceea fă atâta de frumoasă,
Ca pe mine să mă creeze,
Ca pe mine să mă zămislească
Și-apoi vie iadul.

În bizaru-i conciu zăcea blestemul.
Ea a răsărit pe lume numai
Ca să dărue cel mai bizar,
Cel mai trist băiat.

Ea să nască mugurul blestemului
Pe-acest unguresc și trist pământ,
Pe neputinciosul cu nou glas,
Rândunea din ou de ciocârlie.

Astăzi ochii-i nu mai au sclipire,
Părul-i nu mai are luciu negru.
E firavă, gârbovă femeie,
Buna, dulcea mamă.

Eu am îmbrâncit-o 'n bătrânețe :
Nimeni mai departe de ea nu e,
Ca feciorul ei priveag și trist
Cu a lui ciudată vieată...

AŞ DORI SĂ FIU IUBIT

Nu sunt ruda, nici strămoşul,
nici ortacul, nici nepotul
eu nu sunt al nimănui
eu nu sunt al nimănui.

Sunt un om, ca lumea, mare,
taină sunt și depărtare,
sunt lumină și mister,
sunt lumină și mister.

Vreau să mă arăt odată,
lumea 'ntreagă să mă vadă,
nu pot să rămân aşa,
nu pot să rămân aşa.

Cântecul m'a chinuit,
eu aş vrea să fiu iubit
şi să aparţin cuiva,
şi să aparţin cuiva.

~~C~~ÂNTECUL STRĂZII

Cântecul saloanelor e basm molatic,
Cântecul străzii e nou și sălbatic.

Cântecul vechiu e un mit glorioz,
Cântecul Tânăr e trist, săngeros.

Saloanele lacrimi pe farduri își pun,
Pe stradă e sincer chiar râsul nebun.

Aceea ce-i sfânt și slăvit în saloane,
Pe stradă e sdreanță cu negre zorzoane.

Surâsuri viclene, ascunse suspine,
Pe stradă se 'mplântă ori 'sburdă senine.

Cântecu 'n salon e dorință bolnavă,
Pe stradă și-aruncă inima 'n slavă.

Acolo-și bocesc ai trecutului zei,
Aici zace noaptea demult peste ei.

Acolo melodii învățate, pompoase,
Aici note simple, dar voci furtunoase.

Basmul va merge în cercuri molatic,
Cântecul străzii erupe sălbatic.

DOJANĂ PENTRU STRĂJERI

Străjeri, păziți-vă cu grijă postul,
Că nopțile-s senine și 'nstelate
Și mișună în ierburi cărăbușii,
lar amintiri din vremi îndepărtate,
Din hoinăreli prin Lido și'n Florența,
Din zile însorite și'ntomnate,
Din purpură de zori și amurgire,
Din frenezii de baluri minunate
Frumoasele 'ntâmplări de-odinioară,

Ce n'or putea să piară niciodată,
Comorile acestea vii și moarte,
Din tinerețea căldă și curată,
Orfane, vă privesc, și triste, rostul,
Străjeri: păziți-vă cu grijă postul.

Străjeri, păziți-vă cu grijă postul,
Vieața-i vie și mai vrea să fie
Și nu ne-a dat atâta frumusețe,
Ca, azi, s'o cotropească cu urgie?
Sălbaticice și nsângerate fiare.
E-atât de tristă soarta omenească,
Lozincile-i sunt crude și barbare,
Dar noptile de vară, cântărețe,
Nici azi nu lasă, să se irosească
Credința noastră'n marea Frumusețe,
Iar voi, ce încă vă cunoașteți rostul,
Străjeri: păziți-vă cu grijă postul.

VARĂ ȚĂRĂNEASCĂ

Pe urma zilelor măle înzorzonate, veștede
Cu umblet de domnișor și a toamnă
Calcă o nevastă sdravănă, străbuna femeie
Vara, această țărancă — doamnă...

Ferică de vlastarele ei
Pentru care se apleacă cu dragoste adâncă;
Ferică de copiii ei,
Pui de oameni sdraveni, de stâncă...!

Ferică de cei ce se'noiesc mereu,
Ferică de favoriții verii
Ferică de câți trag cu coasa veseli,
Ca merii, ca perii.

Vara, buna noastră mamă,
Imparte darnic pașii și vigoare.
Imi ridic pălăria de domnișor
Înaintea ei, până la soare.

Vara nu știe ce-i lenea, niciodată.
Trage cu coasa și cântă, dar nu aleargă ;
Seceră vârtos, fericită
Pe câmpia largă...

Dar eu sunt fătul toamnei,
Un veșted fără vreme domnișor,
Înainte-mi e iarna, în urmă vara
Și la primăvară am să mor.

Mă turtește biruitoare vara
Vârsându-și peste ochi-mi parfumul, secretul ;
Și acesta a fost copilul meu,
Dar s'a prea grăbit, bietul... !

VERI NECÂNTATE

Vor rămânea pentru totdeauna oare
Necântate pierdute 'n povești
Minunatele veri ungurești
Triste și bătute de soare?

Aici e-o șoaptă mută a durerii
Orice înnoire a pământului
O lacrimă rece, un fir de praf în voia vântului,
nU cântec stins soarele verii.

Cine se pricepe să'nvieze morții,
Al brazdei suspin dureros,
Cine pricepe ce vrea soarele de vară
Când apune departe ironic maiestuos.

Eu încerc să-mi deștept inima pământului
Culcându-mi fruntea de minunatele-i cântece
Îl îmbrățișez parcă mi-ar fi propria inimă
Plângându-l cu pianele vântului.

Ca un Cristos îmi sacrific Lui tezaurul
Câmpilor și minunatelor lui poiene
Ca Isus rătăcitelor Magdalene
A sa sfântă deslegare ca aurul.

Dar vor rămâne pentru totdeauna oare
Necântate, neîncercate coarde,
Bogatele, tristele veri ungurești
Arse de soare?

Trec peste câmp, mă plimb, ascult, deștept
Printre corbii miior de veri
Le pândesc izvorul vechilor dureri,
Dar intonarea cântecelor în zadar le-o aştept.

La marginea mormântului ajuns priviți-mă bine,
În mine dorm toate verile ungurești,
O mie de veri și o mie de povești
Veți îngropa când mă veți îngropa pe mine.

CĂSUȚĂ DE SAT

Cu pereti albi, cu grinzi îngălbeneite,
Căsuța noastră liniștită din sat,
Aşa e că noi nu glumim atuncea
Când stăm împreună la sfat ?

În şoaptele tăcute ca o mărturisire
Ne plângem adâncile taine. Şi dacă
Scrutăm cu privirea departe în noapte
Umbre înspre noi se apleacă.

Si câte alte nu ne-am putea povesti
In orele de noapte fără somn stând.
Tăcere, s'auzim cum plângе pe scocuri
Zăpada topită căzând.

~~CĂRUȚELE DELA TARĂ~~

Luna va răsări azi târziu,
Dar pe șoseaua de pietre sparle
Care se termină 'n oraș
Vin
Căruțe țărănești plecate de departe.

Luna s'a înălțat și cu ea deodată muzici
Bruma toamnei pe câmp se împarte
Prin lumina de lună scârțâind
Vin
Căruțe țărănești de departe.

Cine s'a întors acum cu fața spre lună
Doarme neliniștit pe orice parte,
Dar năzuind din depărtări
Vin
Căruțe dela țară de departe.

Vin la oraș să vândă, să cumpere
O droaie de nimicuri deșarte
Scârțâindu-și roțile, osiile neunse,
Vin
Căruțe plecate de departe.

Luna pălește, de-acum apar zorile,
Și'n luciri de brocarte
Se stîng mii de becuri ale orașului,
Vin
Căruțe țărănești de departe.

Se trezesc indispușii orășeni,
Oameni chinuiți de insomnii și de carte
Așteaptă adieri proaspete dela țară,

Vin

Căruțe țărănești plecate de departe.

Luna a căzut de pe deal, petală ofilită,
Un soare viu și Tânăr țările desparte,
Minunea lui de foc râde pe cer...

Vin

Căruțe țărănești plecate de departe...

PROLOG

Sunt sănge din Magog și Gog,
Zadarnic porți și uși îmi încuiați,
Vă urmăresc cu plânsul stîhurilor mele
Neîncetat, aici, sub Carpați.

Și eu am venit prin trecătoarea Verețche,
Îmi auie 'n urechi străbunul vuiet maghiar,
De ce nu-i voe la Deveny să apar
Cu noile cântece ale noilor vremuri ?

Turnați-mi în urechi fierbinte cositor
Să fiu un nou Vasile cântărețul,
Să n'aud imnul vieții, mărețul,
Mutilați-mă, striviți-mă, îngrozitor.

Dar cât e timp, nepăsător, vulcanic,
Pe mii de strune cântecu-mi sporesc,
La Pustaser să-l blestemați de mii de ori,
Totuși va birui, fiindcă-i nou și unguresc!...

MARTIRUL CRISTOSILOR

Elan și zel sălbatic Ierul
Mi-a altoit în conștiință,
Eram numai păgânătate,
Nădejde oarbă și dorință,

În juru-mi vălmășagul lumii
Vâlvătorea, ca o urgie,
Dar inima-mi căta într'una
Măreața, sfânta Armonie.

Născutu-m'am țăran-Apollo,
Ison năprasnic al mândreții
Și care cântec și ibovnic.
Se năruie 'n amurgul vietii.

Azi nu-mi mai clocoșesc în suflet
Cântări, dorințe, flacări roșii:
M'au omorit evangheliștii,
Grozavii lumiș și Cristoșii.

TREI PE CÂMP

Doar trei suntem pe nesfârșitul Câmp :
Eu, Dumnezeu, și-un țărănesc blestem.
Știu bine : vom pieri curând toți trei,
Dar pân'atunci, năprasnic, strig și gem.

De-aș fi de unul, nu m'aș înfrica,
Nu mi-ar păsa de cloicotul lumesc,
Dar vreau să apăr, dârz, pe Dumnezeu
Și Câmpul și blestemul țărănesc.

In țara astă toate-s în zadar
Și anii noștri-s tot mai cruzi, mai grei.
Ci n'or putea' nfloți minuni pe Câmp,
De nu suntem uniți noi trei, noi trei.

PE MALUL TISEI

M'am re'ntors de pe țărmul Sfântului Gange
Cu visuri, cu soare ce-ți îneacă vederea,
Mi-e inima o mare floare de lotus
Si fine vibrații, ființa, puterea.

Irugă, focoș, fântână cu cumpănă,
Sărutări sălbatice, ucigătoare,
Pustă, cărciumă, mâini arse de soare,
Pe malul Tisei ce caut eu oare ?!...

X POETUL PUSTEI

Flăcău cuman cu ochii negri,
De doruri chinuit amar,
Păzea cireada și tăia
Vestitul Hârtbaci maghiar.

Creșteau în dimineti și-amurguri
În inima lui flori vrăjite,
Dar le pășteau răsadul Tânăr
Flămânzile cirezi de vite.

De mii de ori minuni și vise
Și sfinte voci îl cercetără.
Poet cu liră descântată
S'ar fi făcut în orice țară.

Dar când vedea ortacii gângavi
Și ciuda morfolind cu bale
Iși îngropă cântarea 'n suflet
Scuipa ori fluera a jale.

IARNA, PESTE PUSTĂ

Peste câmpia ce scânteiază,
Alerg în goană cu trenul,
Noaptea și iarna îi fură refrenul,
Casele răzlețe dorm și visează...

Ce albă-i pusta..! vântul cu toane
Pe de-asupra-i înfrângeri hirsute
Cântă din lanțuri și fluiere, sute,
La ce visează oare aceste cantoane ?

Ce iluzii mai au? Le-a mai rămas îmbăt?
Eu acumă merg de Crăciun
Sunt iar copilul naiv și bun,
Dar sufletu-mi e sub omăt...

Și cum alerg în iarna și noaptea'naltă
Mi se pare că suntem doi morți
Și că dormim cu încuiate porți,
Eu cu satele ungurești laolaltă.

OGORUL UNGURESC

Colind hotar părăginit
In lung și'n lat îl răscolesc.
Cunosc acest sălbatic câmp,
E doar ogorul unguresc.

In sfânta-i humă 'n genunchiezez
Și simt că-i roasă, arsă'n pori.
Hei, buruieni și mărăcini,
Pe-aici nu mai sunt mândre flori ?

Mă' mprejmuesc ciulini haini
Si eu pândesc un vajnic spor,
Dar numai florile străvechi
Mă'mbată cu iubirea lor.

E liniște. Mohor și spini
Mă frâng, m'adorm, mă prohodesc
Si trece vântul chicotind
Peste Ogorul unguresc.

UN POET VIITOR

Când în grădinile-acestea maghiare
Oamenii : Rozele toate s'or stinge,
Un flăcău sfânt, încrăpat, va rămâne
Și el va avea și atuncea ce plângе.

Iți pizmuiesc a ta soartă, flăcău,
Ce-ți vei cânta iară cântecul tău,
Când n'o fi nimeni s'audă, să-l doară,
Blestemul cel mare, obida maghiară.

SOARTA COPACULUI MAGHIAR

Cad frunzele copacului maghiar
În sufletu-mi trufaș și necăjit.
Aşa mi-e hărăzit să mă sfârșesc:
Cu ramuri înfrunzite și 'nflorit.

Ehei, fârtați, eu am venit la voi
Din codrul ardelean, blagoslovit,
Acolo eram verde și voios
Și n'am jelit și nu m'am tânguit.

Copac semet, în bine și în rău
Mereu am înfrunzit și înflorit :
În timp ce alții roade dăruiau,
Eu doar cu flori și frunze m'am fălit.

Azi sunt bătrân și totuși nu bocesc,
Infrunt destinul, dârz și solitar :
Cădeți, cădeți, peste mormântul nou,
Voi flori și frunze de copac maghiar.

LACUL MORTII

Rotim într'una peste lacul Mortii,
Vultani frumoși și îndrăsneți ai sortii
Și'n lac mocnesc pești lenesi și plăpânzi,
Cu capete de șarpe și flămânci.
Si lacul cu duhoarea grea și-amară
E țara mea, e patria-mi maghiară.

De geaba toate: toți ne năruim,
Ne trage lacul Morții și pierim,
Zadarnice ni-s sufletul și para,
Iubirea, bunătatea și cântarea.
Nu mai putem schimba porunca sorții:
Ungaria rămâne lacul Morții.

INTR' O DIMINEAȚĂ LA PARIS

Obrazul, părul mi-e de soare plin,
Pe unde trec tăcerile se sperie.
Parisul doarme: bat pe caldarâm.
Ca toaca, pașii mei, prin unda mierie.

Dar cine-i cel ce'n straja dimineții
A așteptat a soarelui ivire
Să în stihar de argint și 'ncepe singur
Să mândru slujba de hirotonire?

Osana, Soare! Sunt preotul tău,
Comândul noptii-i masa mea de altar.
Un clopot sună. Poți suna, moșnege!
Sunt preot, însă un preot barbar.

În svon de clopot, în bătaia boarei,
Pun flacără sub rug, cu 'nfiorare,
În suflet și pe rug, s'ațâță, joacă
Razele sfinte, razele de soare.

Osana, sfântă flacără străbună!
Mai doarme codrul dichisit, hulpavul.
Am adăstat sosirea ta la pândă
Sunt preotul, nebunul tău, bolnavul.

Sunt pal? Stropește-mă cu para ta.
Dar fericitul Ad, strămoșul meu,
Când iți slujea mai rumen chip avea?
Eu de-un mileniu m'ofilesc mereu.

Martir al Răsăritului cel sfânt
Imi caut alinarea în Apus.
Poate-s din spița magilor străvechi,
Sunt palid? Varsă-mi purpură de sus.

Urăsc răsăriteana-mi seminție
Care obosind m'a odrăslit pe mine
Cel ce aleargă ofilit spre Apus,
La domnul său, la Soare, să se 'nchine...

Nu-mi pasă cum se întâmplă acestea.
Mi-e sâangele — obosit și e târziu.
Mă'ncchin luminii, caut o minune,
O taină, un vis — ce caut nici eu nu știu.

Sâangele meu, acest Orient trândav,
Soarbe Apusul, instelat de moarte,
Sunt cel mai trist preot al Soarelui,
Raza pălindă ce-a sărit departe.

Imi sună un cântec în urechi. Odată
O fată neagră 'n Asia-l cânta.
Un miros port în nări — l-o fi sorbit
Din floarea vraiei o străbună a mea.

Și adesea, nu știu ce străvechi făcut,
Mi-atinge fruntea ca un val subțire.
Aștept ceva. Dar ce aștept eu, nu-i
Nici glorie, nici aur, nici iubire.

Ce-aștept? Nimic. În cale mi-a ieșit
Și-mi dăruie o femeie 'mbrătișări.
N'a mai văzut Parisu 'ndrăgostit
Mai bolnave, mai triste sărutări.

Aștepă. Va fi o ultimă răscoală
Și-are să vină într'un apus de soare.
Și-atunci zadarnic mă vor mai trezi
Cu sărutări, cu lacrimi arzătoare.

Pleca-va magul Soarelui atunci,
Cel mai ciudat, mai bolnav, — liniștit.
Cel ce obosit nainte de a se naște
Nici în Parisul Tânăr n'a iubit.

Evoe, sfântă flacără, Zeu-Soare!
Tâșnește raza, sună strada, casa,
O nouă bătălie 'ncepe vieața
Măreața, minunata, mincinoasa.

Mă duc și eu pribegie, păgân erou;
Nou Don-Quichote, năuc, peste abisuri,
Care-și stârpește 'mprăștiind în vânt:
Tulpina fericitelor lui visuri.

Mi-e plin de raze creștetul, obrazul,
Răsună clopotul, pornesc încet pe vad.
Cuminecatu-s'a pe pietrele Parisului,
Cuminecatu-s'a cel mai sărac nomad.

IN GARA DE EST DIN PARIS

Spre ziua voiu goni departe,
Bocind cu inima înfrântă,
Dar încă nu'ndrăsnesc să tângui,
Parisu'n juru-mi cântă, cântă.

Mă pregătesc să plec spre casă
Și trenul pufăie în gară,
E încă'n mine tot Parisul
Și mă'nfioară murga seară.

Ca un balaur, trenul negru
Mi-ațâță visurile grele.
Pe mâine eu voi fi mai palid ?
Sau ale Alpilor mărgele ?

Eu, eu voi fi căruntul mâine,
M'or bate vânturi îndărjite
Și Cimitirele maghiare
Săruturi reci îmi vor trimite

Nu-i nicăiri desfăt vieața,
E totul numai o părere.
Oraș de vrajă și lumină,
Parisule, la revedere.

Cu tine 'ncingă chef sălbatic
Perfidul, slăbanogu-mi zeu,
Măreața torță: Bucuria,
Și tu să cânti, să cânti mereu,

Fii dascălul vieții noastre
De grea și aprigă urgie
Și scaldă-o în dulci eresuri,
Să ni se pară armonie.

Și cântă, cântă. Eu sărmanul,
Spre țara-mi tristă o pornesc:
Cu vaier blestemat și searbăd,
M'așteaptă Cerul unguresc.

Duhori, oftări înfrigurate
Strivesc acolo orice floare,
E câmp de-osândă, dar mi-e țara,
E Răsăritul fără soare,

Și totuși merg. Mă chiamă soarta...
Măntorc în patrie să mor
Ucis de frați fără de cântec,
De-al patimilor crud sobor.

Mă va răpune mătrăguna
Nesăbuitului pământ.
Parisule, tu scumpă Harfă,
Mai cântă-mi lin, mai cântă-mi sfânt.

Aș vrea să mă sărute încă
Pe ochii mari, sleiți de vis,
Suavă, caldă, parfumată,
O dulce fată din Paris.

Ar fremăta mereu amurgul
De cântece mărețe, sfinte
Și trenul ar svâcni în goană
Purtând a mele oseminte.

TOAMNA A TRECUT PRIN PARIS

Ieri, toamna în Paris s'a furișat,
Pe Saint-Michel venea cu șoapte line,
Era arșiță. Sub frunziș tacut
S'a întâlnit cu mine.

Porneam încet spre Sena cea bătrâna,
Mi-au ars în suflet versuri purpuri
Ca vreascuri afumate ce'n tristețe
Cântau că voiu muri.

Dar toamna mi-a șoptit o slovă
Și Saint-Michel a tremurat,
Zum-zum, și frunze vesele pe drum
In vârtejuri au sburat.

O clipă: Vara nici nu s'a oprit
Și toamna din Paris ieși râzând,
A fost, dar numai eu știu c'a fost,
Sub frunze tremurând.

COPILUL NOSTRU

Din măhnita-ne iubire nu irumpe
Copia ființei tale scumpe,
Copilul nostru trece'n alți altoi,
El va fi bucuria însetată
Și o să se bucure și pentru noi...

Când vor veni pe-aici noui Dumnezei
Sa fecundeze'n drum grădinile
Odată... odată...
Vor săngera în înfloriri gherghinele
Și o să răsune-o lungă sărutare

Alții vor fi și noi vom fi în ei
O fecioară cu ochii de cicoare,
Un flăcău cu suflet din soare,
Gherghinele-și vor cădelnița' nfluorirea
Si le vor face mai vrăjită întâlnirea...

Eu îi cânt slavă celui pentru care
Ne-am risipit suspinele, cântările,
Ne-am vânzolit îmbrățișările,
Dar nu ne-a fost dat, noi nu l-am avut:
Altor altoi fructul nostru-i trecut.

Pe care o floare și o rază de soare
Din aluat de constelații și genuni
L-am fi trimis să' nfăptuiască noui minuni:
Copilul nostru cu noui și mari visuri,
Dar ni l-au refuzat străvechi abisuri.

SINGURĂTATEA

Trip, trop... pași mici de femeie
Ii aud la scară urcând pe furiș,
Inima-mi se oprește, aştept ceva sublim
În mohoritul toamnei lumiņiș.

Tic, tic... inima-mi bate mai viu,
O ascult, bucurie mare, adâncă
Cu ritmu-i tainic și încetinit
Așteaptă pe cine n'a intrat încă.

Pliu, pliump... amurgul violet
Iși încearcă strunele prin înălțime,
Seară de toamnă cu ploaie, vezi, nici azi,
Nici azi nu mă caută nime...!

SINGUR CU MAREA

Amurg. Tărm de mare. Un han părăsit.
S'a dus, n'am s'o mai văd, totu-i sfârșit,
S'a dus, n'am s'o mai văd, totu-i sfârșit.

Pe patul vechi o floare a lăsat
Si strâng în brațe patu, 'nfrigurat.
Si strâng în brațe patu, 'nfrigurat.

Parfumu-i drag adie, se adună,
Jos marea petrece, marea vuește nebună,
Jos marea petrece, marea vuește nebună.

Departe, undeva, în noapte-un far —
Marea cântă, iubita mea — vino iar,
Marea cântă, iubita mea — vino iar!

Ascult adâncile sălbaticice ape.
Strâng visul meu frumos între pleoape,
Strâng visul meu frumos între pleoape.

Aici a stat, suflarea-i dulce a aprins sărutul.
Afară cântă marea și cântă trecutul,
Afară cântă marea și cântă trecutul.

PE VÂRFUL DE STÂNCĂ SĂLBATIC

Ne strângem îmbrățișați,
Orfani și înspăimântați,
Pe vârful de stâncă sălbatic.
Nu plângem, nici nu vorbim :
Un pas — și ne prăbuşim.

Ne apără buze lipite,
În tremur îvinețite:
Copcii de carne și sânge.
Cât mă săruți, nu ne vorbim.
De-o vorbă ne prăbușim.

VEŞNICĂ LUPTĂ ȘI NUNTĂ

Femeie, ce bine-i, când eu te jignesc:
Îți spun mea culpa înfrânt și plângând,
Te-aștept, te doresc.

Femeie, ce bine-i, când și tu ești rea:
Te urăsc, te ucid, te gonesc însutit
Din inima mea.

Femeie, aceasta ni-i soarta, asculta:
In veci va fi luptă cumplită 'ntre noi
Si'n veci va fi nuntă.

RUGUL NE POATE PĂLI

Rugul ne poate păli:
Ochii aceştia trişti şi bătrâni
La alta nu vor privi.

Leda, mă poţi alunga:
Dar tu de ochi trişti cu credinţă
De câine, nu vei scăpa.

Poate că săngele iar
Iți va aprinde dragoste rug:
Zadarnic, e în zadar.

Vin după tine stafii:
Ochii aceştia triști și bătrâni
Nu te slăbesc. Te-or privi.

SUNT RANĂ APRINSĂ

Sunt rană-aprinsă, îndurerată,
Raza mă doare, roua mă doare,
Te vreau pe tine, vin pentru tine,
Vreau chin mai mare, chinuitoare !

Flacăra-ți ardă, incandescentă,
Dor sărutările, poftele, toate,
Tu-mi ești osânda, tu-mi ești Gheena,
Te doresc foarte, te doresc foarte.

M'a rănit dorul, mi-a ars sărutul
Rană fierbinte de noi suferinți —
Dă-mi suferința mie, flămândului,
Să-mî ardă rana săruturi fierbinți.

TOT MAI AMARE LACRIMI

O, dureros drum al iubirii,
Tot nu-ți zăresc încă sfârșitul!
Deși au rămas de-acum în urmă
Prea înfloritele ținuturi,
Și drumul se afundă'n neguri...

Vezi, — știi! — trebuia să opresc
Pe undeva, lâng'un obraz de fată;
Dar numai lacrimi am cules
În sbuciumata mea viață,
Și-acum, liniștea nu mi-e dată...

Tot mai străin, îmi port acum calvarul,
Saluturi vechi, mă'ntâmpină îmi pare...
Și-orbecăind aşa, în suflet
Alte iubiri, ne'ndurătoare,
Îmi storc lacrimi tot mai amare.

PRIMĂVARA CU LEDA

Prin trupul meu și prin trupul ei săgalnic,
O, felurite sucuri ale primăverii,
Fugăriți-vă unul pe altul năvalnic.

În svâcnet de tinerețe preschimbați,
Cu tristă bucurie, cu veselă supărare,
Noi doi să fim doi îngeri blestemați.

Să fim copiii primăverii, svăpăiați,
Care-și aruncă'n cer fețele rumene de văpăie.
Care-s uzi și totuși ard cu vâlvătaie.

Să domnească-atunci sub cer fiorul tacerii:
Desfoiați, deschiși, prefăcuți în muguri,
Noi vom rosti salutul primăverii.

Noi să fim atunci sub cer, dintre toate,
Cele mai frumoase două făpturi primăvăratice:
Exagerare, boală, — dar adevar, realitate.

MARIA ȘI VERONICA

Dela Maria până la Veronica
Brațele de bărbați se întind :
Veronica mea, iubită mea, Leda mea,
Acuma vreau să mă cufund în vis.

Să visez despre brațe de copil.
Sărută-mi ochii cu gura ta caldă :
În fața Crucii, în fața Morții
Mi-aduc aminte de Maria,

Ea m'a trimis prin sărut în vieata
Și știam pentru ce-mi zdrobesc trupul:
Pentru viață. Și ce e viață?
Bucurie de femeie, bucurie de femeie,

Cine m'a născut și m'a învățat să sărut?
Femeia. În revârsarea zorilor morții
Adoarme-mă, Leda. Lasă-mă să visez
Că tu ești mama, mama.

MIC CÂNTEC DE CRĂCIUN

Ieri au tras clopotele,
Azi le trag iară,
Mâine vor aduce îngerii
Zăpadă peste țară.

Aș vrea să-L laud pe Dumnezeu,
Să-I cânt și să-L slăvesc —
Dar eu sunt un copil mic,
Abia încep să trăiesc.

Spre lauda lui Dumnezeu
Stau totuși în rând cu cei dragi —
O, ce fericiti sunt păstorii
Și ochii celor trei magi !

Și eu aş merge, aş merge 'n vânt
Aş merge să cânt,
Intre cei mari aş face tot ce-i frumos
Pentru micul Cristos.

Mi-aş întina cismele până sus
De o sută de ori pentru Iisus,
Numai să-mi arăt frumos
Iubirea pentru Cristos.

(Aşa cântam îndrăznet
Cu crezul celor mititei,
La Crăciunul măret
Din anul 1833.)

SUB MUNTELE SIONULUI

Uitațul meu Stăpân fugea
Prin frig cu haina sfâșiată,
Cu barba lui divină a bă,
Pe undeva, pe sub Sion,
În dimineața 'ncetosată.

Un clopot mare-i era haina,
Cu slove roșii peticită,
Era bătrânul ponosit,
Lovea cu brațele în neguri
Ca'n toacă, pentru slujba sfântă.

Imi tremura candela'n mâini,
Sî'n suflet tremura credință,
În minte vechea-mi tinerețe:
Simteam divina Lui tămâie
Sî-l căutam cu umilință.

M'a așteptat lângă Sion,
În rug de stâncă' nflăcărat,
Tocând mereu m'a mânghiat,
Mi-a umezit cu lacrimi față,
A fost prea bun și îndurat.

I-am sărutat mâna sbârcită
Sî mi-am trudit sărmana minte;
Cum Te numești, moșneag frumos ?
Căruia mult m'am înhinat,
Căci, vai ! nu-mi mai aduc aminte.

Eu mort m'am reîntors la Tine,
Eu cel ce-s osândit la viață.
De-aș ști măcar o rugăciune !
El m'a privit îndurerat
Sî tot toca, toca în ceată.

De-aș ști doar numele-ți slăvit !
A stat ce-a stat și s'a urcat,
Călca 'n cadențe de tropare
De 'nmormântare. Și-am rămas
Lângă Sion îndurerat.

RUGĂCIUNE DUPĂ RĂZBOIU

Stăpâne, eu vin din războiu.

Sfârșite, sfârșite sunt toate.

Dă-mi pacea cu Tine, cu mine.

Doar Paceă ești numai Tu, Doamne.

Privește: mi-e înima rană,

Nimica nu-i poate da tihnă.

Sărută-mi-o, Doamne, Tu însuți,

Sărută-mi-o și mi-o alină.

lar ochii mei mari, întristați,
Se'nchid pentru lumea din jur.
Ei n'au ce să vadă în preajmă,
Decât doar pe Tine singur.

Picioarele'n sânge-au călcat
Până'n genunchi și de-atunci
Eu nu mai am Doamne picioare,
Am numai genunchii, sunt ciungi.

Eu nu mă mai lupt, nu sărut,
Uscate mi-s buzele-acum
Și brațele mele-s uscate,
Să-mi fii milostiv și prea bun.

Apleacă-Ți privirea spre mine,
Sfârșite, sfârșite sunt toate
Dă-mi pacea cu Tine, cu mine,
Doar Pacea ești numai Tu, Doamne.

SOSIREA DOMNULUI

Când toți m'au părăsit,
Când sufletu'n genuin mi l-am dus,
Pe tăcute și neașteptat
M'a 'mbrățișat Isus.

N'a venit din trâmbițe sunând
Ci tăcut, cu 'mbrățișare-adevărată.
N'a fost zi frumoasă și fierbinte
Ci noapte tulburată.

Ochii mei prea mândri au orbit
Și mi s'a scuturat tinerețea,
Dar Lui îi voiu vedea întotdeauna
Strălucirea și frumusețea.

LA STÂNGA DOMNULUI

Dumnezeu, cumva, există:
În adâncul Gândului.
Pentru El sunăm din clopot.
Și eu stau la stânga Lui.

Nu s'aude, nu se vede,
Dumnezeu e numai milă.
Uneori în noi răsună
Ca'ntr'un clopot de argila.

Dumnezeu nu se coboară
Să ne-aducă mângâiere.
Dumnezeu e tot și toate:
Eul, plan, sărut, durere.

Dumnezeu e domn puternic,
Intuneric și lumină,
Un locuitor tiranic:
Vremea 'n spate ne-o anină.

Dumnezeu e simplitate.
Stă cu porțile închise.
Ii displac nerăbdătorii
Mari plăsmuitori de vise.

Dumnezeu nu mă iubește.
Prea l' am căutat cu trudă
Și, pierzându-i veșnic urma,
M' am luptat cu El de ciudă.

Dumnezeu, cumva, există:
În adâncul Gândului.
Pentru El sunăm din clopot.
Dar eu stau la stânga Lui.

IN GRĂDINA PĂCATELOR

Iubește, regretă păcatele mele,
Păcatele unui schelet plin cu dor,
Eu numai pe-acela-l iubesc și-l ador,
Care, păcate plângând, le iubește.

În mari păcate 'nflorește Vieața,
Și chiar Isus bietul, eternul milos,
A 'ntins castă mâna pe cap păcătos,
Căci plin de mireasmă-i păcatul, ca
floarea

Păcatul e doară un strigăt de vieri
Tâșnind totdeauna spre Soartă'ndreptat:
De ce omul nu e liber, curat,
Un mugur de răză-altoit pe sălbatic ?

De m'ați păstra, o, păcatele mele,
Pentru acela ce poate să ierte,
Nu minte, se'ncrede tăcut și păsește
Ușor prin grădina păcatelor mele !

~~S~~ÂNGE ȘI AUR

Pentru urechea mea-i tot una,
Că gem plăceri sau chinul plângé,
Zornăie aur sau curge sânge.

Eu sunt convins c'atâia-i totul
Si e'n zadar orice tezaur:
Sânge și aur, sânge și aur.

In lumea asta totul moare,
Mărire, cântec, rang se stânge,
Trăiește aurul și sânge.

Mor gînți și iar nasc din ruine
Și sfânt e bravul ce, ca mine,
Mărturisește: sânge și aur . . .

LAZĂR ÎNAINTEA PALATULUI

I

În noapte cineva se desfășă:
Bogatul palat trimite zornăit.
Cineva numără bani.
Muzica muzicilor:
Aşa ceva n'am mai auzit.

Hârtiile de mătase
lată, psalm lent, mareț intonează
Clincănesc bănuții ca niște clopoței.
Sună aurul
Și cad lacrimi din ochii mei.

Eu stai rezemat de palat.
Muzica urlă, se înțește ca o furtună.
O, ce psalm!
Parcă toată bucuria lumii
Se frământă'n el și răsună.

Ai cui sunt banii aceia ?
Lacrimile mele cad greu.
Usca-s'ar mâna,
Chinuitoarea și fericita mâna
Ce sfâșie pieptul meu!...

II

Intr'o casă 'mpodobită,
Animați de bucurie,
S'adunaseră bogății
Si cântau în cor bogății
Intr'o casă 'mpodobită.

La un colț ascuns de stradă
lata, crâncen și sălbatic
Psalm răsună. Lazăr cântă.
Cată spre palat și cântă
La un colț ascuns de stradă,

În adânc de noapte oarba
Cum se naște cântecul?
Se îngălbenesc bogății,
Amuțesc la rând bogății
În adânc de noapte oarba.

E tacere. Lazăr tace.
Să s'aplaude cântecul!
Și aplaudă bogății,
Hohotesc în cor bogății.
E tacere. Lazăr tace.

III

Cu toamna, cuprins de tristețe,
Sosește bătrânul Lazăr din Biblie
Și bogății, temători, îi dau binețe.

Lazăr respiră, păšește 'ncet, tacut.
Pe nevăzute, sosesc cu el mari,
Străbune, paralizate puteri din trecut.

Uneori pieptul lui Lazăr horcăie.
I-ar plăcea să râdă sgomotos,
Dar gura lui se strâmbă 'n plâns.

Lazăr e eternul paralitic bătrân.
Și oamenii mai obișnuiesc să se bucure:
I-ar plăcea și lui din când în când.

I-ar plăcea și lui să intre 'n joc, vioi,
Și prin păduri roșcate, cu satiri roșcați,
Să cânte glumeț din cimpoi.

Păšește chiar în piața bucuriei,
Așteptând, cu pieptul ros vreo femeie
Ori ceva care să-i stârnească râsul.

Cu must și vin vechi ii iese 'n 'ntâmpinare
Ingrozita turmă a bogăților
Si el gustă din dulcea licoare.

Gustă — și trupul i-l infloară
Când o femeie, când o fecioară.
Aceasta-i eterna lui Lazăr aventură.

Din pieptu-i astmatic, gâfâind cu putere,
Izbucnește, crudă, tusea Toamnei,
Parc'ar fi un geamăt de placere.

De bucuria acestei tuse prevestitoare,
Inimi și fețe se 'mbracă'n paloare,
Vine toamna. Parcă vine Moartea.

LUPTA CU MARELE BOIER

Boierul capdeporc, cumplitul,
Simteam, de-l las, că mă omoară.
Mă iscodea rânjind, dar țeapân
Şedea pe aur, pe comoară.
Simteam, de-l las, că mă omoară.

I-am mângâiat greoasa spată
De porc bâtrân. S'a 'nfiorat.
„Vezi, cine sunt“ (i-am spus în șoaptă)
Și țeasta grea mi-am despicat
Și-a râs, în ea când s'a uitat.

(Mă crede-un hămesit sălbatic ?)
Ingenunchiat-am în tacere.
Stam amândoi, în amurgire,
Pe al vieții țărm de fiere:
„Dă-mi aur, dă-mi a ta avere“.

„Mă poate 'nfrânge orice clipă,
Eu nu pot aștepta'n zadar,
Mă chiamă glasuri dulci de taină
Spre mândrul voluptății far,
Eu nu pot aștepta'n zadar“.

„Ti-e inima doar vâsc și țeapă,
A mea e ulcer crud și scrum
Și-i totuși binecuvântată:
Mă arde-al Dorului duium,
Vreau aur. Vreau să-mi văd de drum“.

„Mi-așteaptă barca marea largă,
M'așteaptă mii de baldachine,
Străine chefuri și miresme,
O nouă fată, zări străine.
M'așteaptă toate doar pe mine“.

„Sunt plin de cloicotul vieții
Și sunt al noutății faur,
Mi-s visurile febre sfinte,
A tale-s seci și fără laur,
Sfărâmă-ti țâțele de aur“.

Ne-a copleșit deodata seara.
Am suspinat. Al mării val
Imi trimitea 'ntrebare mare:
N'ai încă aur?... Stam pe mal.
Vuia, vuia al mării val.

Și-atunci ne'ncăierarăm crâncen.
L-am provocat la luptă grea.
L-am scărmănat, izbit. Zadarnic.
Râdea și aur zornăia,
Și nu mai pot de-aici pleca.

Și mii și mii de nopți trecură
Și-mi curge sângele mereu:
Mă chiamă glasuri de departe,
Dar noi luptăm sălbatic, greu:
Boierul capdeporc și Eu.

~~LA~~ ARIA BOIERULUI

La aria boierului în miez de vară
Ulucile de scânduri trosnesc
Sîn cetatea stogurilor roșii
Limbi de flăcări spre cer șerpuiesc.

E stranie această vâlvoare în noapte
Cu spaime și vuiet de hoarde.
Fuge, tremură pe câmpia împietrită
Căldura vietii ce arde,

Iobagul a avut visuri rele,
Urlet prelung de câine-l trezește,
Ținutu'ntreg e o durere sălbatică
Și boierul undeva acum chefuiește,

Spicele carbonizate acum intonează
un imn
Batjocoritor ca'n clipa de apoi,
— Iobagule, cu stomacul mereu gol,
Ce ai tu cu noi?

Ce te doare dacă ne pârjolim
Din noi tu nu te-ai împărtășit niciodată,
Nu plângе, boierul o să aibă
Fete frumoase, moșie lucrată.

N'ai teamă, iarna o să te schingiuie
Ca și alte dăți, cu dinții gerului.
Vieața, plăcerea n'are nimic în tine
Și moșia e a boierului.

Și totuși, în dimineața albă
Ca vântul purtător de sperlă prin fagi,
La aria boierului plângе cu amar
O lume întreagă de iobagi.

Plâng nimicul, pe al altora,
— Boierul tocmai undeva se joacă
cu cânele.—
Dar ei înțeleg printr'o taină că le aparține
Și vieata asta amară... și grânele.

SE 'NALTĂ NOUILE ORAŞE

Mai sboară iazine cu aripi trufaşe,
Cenuşa rugurilor este caldă încă,
Credinţe negre mai păzesc vechi turle,—
Dar se ridică nouile oraşe.

Oraşe noui: suflete purpurii,
Înimi în sbor, şi crezuri uriaşe,
Aruncă trăznetu'n cetăatile bâtrâne
Şi le răstoarnă dela temelii.

Cu plete roșii sboară nouii zori,
Vestind din trâmbiți marea vreme când
Un nou oraș va fi întreaga lume,
Cântată de poeți triumfători.

~~FOLOSUL LACRIMILOR~~

Indoielile adeseori mă frâng:

- Ce vrei, omule, și cine ești?
- Plâng și sunt al celor care plâng
- Pentru alții să te chinui vrei?
Ai credința cea adeverată?
- Nu, dar îngenunchi în fața ei.

— Lacrimi mii să plângi cum de mai poți ?
Pentru ce nu plângi doar pentru tine ?
— Pentru că eu sufăr pentru toți.

— Și de-o fi să mori în chinuri mâine ?
— Moartea o să-mi fie mult mai dragă,
Lacrimile toate vor rămâne.

— Și zadarnic de-ți va fi cuvântul ?
— Lacrimile s'or umflă'n șuvoaie
și-or s'acopere întreg pământul.

NEPOTUL LUI GHEORGHE DOJA

Sunt nepotul opincar și trist
Al lui Doja și vă ies nainte.
Hei, domni mari, cu-ai mei să stați de vorbă
Poate bine-ar fi, căci vara e fierbinte.

E fierbinte vara și stă coasa dreaptă.
Hei, coconi : pumni albi, însă nu mulți,
Ce-o fi să fie când turbat porni-va
Al lui Gheorghe Doja neam desculț ?

Ce va fi, domni mari, când va porni poporul?
Lașă, unde-o va tuli atunci armata
Voastră din orașele hoțești? Și dacă
Inciua-vom cu un scrâșnet poarta?

CEI CE-AU PRÂNZIT DIN GHEORGHE DOJA

Sevastiane măi, ce-ți spune burta ?
Frate, ne crescură colții de câne :
Croncănesc deasupra noastră corbii.
Ne-a pierit fruntașul, măi frățâne.

Mult mai bun era decât optzeci
De arhimandriți de pe pământ
Și pe tronul lui de fier în flăcări
Sta, domnind, mai drept decât cel Sfânt.

Ucigașii-l înțepau, râzând,
Dar muri cu fruntea neînfrântă.
Și-un episcop îl cădelnița
Cu tămâie și cu apă sfântă.

Frate, am mâncat și noi odată bine.
Corbilor le-am luat mărețul prânz.
Prefăcutu-ne-am în corbi hapsâni frățâne
Și l-am sfâșiat, flămânzi.

Burți câinești, hei, voi burți căpiate,
Vieața și blestemul-adăpostiți,
Voi sunteți mormântul maghiarimei,
Viitoru-i tot voi o să fiți.

După marele ospăț, veni-va
Postul și-un alt Doja, negreșit.
Nu scuipa: tronul lui Gheorghe Doja
Ne-a răscumpărat și mântuit.

S'A SUIT PĂUNUL

„S'a suit păunul, vâlvă pe cetate
Și-a sărit zăvorul temniței, fârtate!“

O, păuni cu pene mândre, rojmaline,
Dați de știre țării: altfel va fi mâine.

Altfel va fi mâine, altfel le vom drege.
Alți ochi râd în soare — și-apoi urma alege.

De-un vânt nou izbit e copacul în tâmpale.
Așteptăm minunea nouă să se întâmpale.

Ori suntem nebuni și ne-o înghiți vâltoarea,
Ori credința asta ne va fi scăparea.

Noi flăcări, noi crezuri, noi sfinti, noi tovarăși.
Ori sunteți acumia — ori negura iarăși...

Ori sbucnește para pe cetate-odata,
Ori din nou vom zace 'n vraja blestemată...

Alt sens de-o să aibă și acum Cuvântul
Iar ne-o călca noaptea, tânga și mormântul.

„S'a suit păunul — vâlvă pe cetate
Și-a sărit zăvorul temniței, fărtate!“

CÂNTEC ÎNAINTEA SECERIȘULUI

Mânii mocnind sub cenușă,
Pumni strânși, scuturători, ce umpleți zarea,
Strigări ale urgiei de care nu-i scăpare,
Vi se apropie, vi se apropie sărbătoarea !

Voi câmpuri coapte pentru seceriș.
Voi vorbelor, noduri în gât, pe care
de-atâta vreme vă' mbrobod,
Voi coase strâmbbe care vă obliți,—
E gata praznicul roșu, slobod.

Se scoală Tânjirea maghiară, bătrâna,
Coarda întinsă plesnește în vânt,
De frică gheme se fac trufii cât prăjina
Și venerabilă liniște s'a lipit de pământ.

Praznic cum n'a mai fost, va fi acest
seceriș :
Grâu, sânge, capete secerea cere vamă —
Și ceata sfintei furii crește 'ntruna.
Vom face secerișul, n'aveți teamă !

SOLII VIITORULUI

Babilonie sfântă, o, Vieață,
Ce'n urmă mea de-acum rămâi;
Surâsuri dragi, mâhniri trecute —
Voi păsări albe-ă nimănui,
O, nu stați mute!

Cântați, sănt vesel de-astădată
Și 'n cântec plec, vă părăsesc.
Dar văd zâmbind întâiașdată
Al-Vieții marș sărbătoresc —
O, clipă minunată!

Vai mie păcătos nătâng,
Tărâmul sfânt doar e Viețea,
Ce-ofere daruri orișicui
Ce'și poartă'n inimă speranța —
Eu mor, v'o spui!

Eu mor, dar fără vrăjmășie
Deschis, cu inima împăcață;
Cu sufletul zâmbind în soare,
Ca floarea cea imaculată,
Așa, 'ntr'o doară...

Tot ce-am râvnit, fu culme aspră;
Ce-am făptuit — prostie goală!
Minciuni pestrițe și iluzii,
Voi visuri legăname'n poală —
Plecați-mi, dară:

Un merit am: simții chemarea,
Imbrătișând mulțimea sfântă;
Văzui a zării oaste clară!
O, sfântă oaste proletară,
De-acuma cântă!

LECTURĂ DE ISTORIE PENTRU COPII

Cuceriră Scitii harnici,
Mai demult această țară
Și erau blânzi cu norodul
Scrie'n cărțile de școală.

Dar, n'a fost mereu tot astfel,
Vremea dreptății se duse.
Câțiva boieri asupriră
Pe muncitorii'n cătușe,

Ungaria era țară
De natură 'mbelșugată,
Dar ce culegea norodul,
Jefuiau boierii'ndată.

Doar bogatul, cămătarul,
Ospătau mereu din toate ;
Muncitorii duceau greul,
Alături de dobitoace.

Inimile-s azi mai dârze.
Prinții au fețe de ceară ;
De s'ar dărâma și cerul,
Tot zidi-vom altă țară !

Căci i-a noastră țara asta,
Unde domnii bat cătușe.
Pregătească-se de luptă
Cei copii cu fețe supte.

Va veni ea ziua mare,
Roșia zării poruncă ;
De ne-ar opri mercenarii,
Noi vom triumfa prin muncă.

Hai copii la 'nyătătură,
La răsboi, la sănătate,
Să schimbăm țara robiei,
În țară de libertate.

CUTREIERÂND ȚARA

E liniște și 'n liniște mă plimb
Prin țara asta fără de podoabe,
Iși varsă toamna ploaia ei murdară
Și lacrimi curg din streșini de cocioabe.
Iar sus pe deal în tainică tăcere,
Ca și păuni cu pene colorate,
Stau vânzătorii, stau usurpatorii,
Ciocoi tâlhari în falnice palate.

Intr'un oraș, ca dușmani crunți de moarfe,
Se'nalță triste turnuri și uzine,
Câți robi sărmani, câți invalizi ai muncii
Muncesc și tac în haosul de crime...?
Și ca pe vremuri triste și barbare,
Plâng inimile ce'nghițit-au hoții,
Dar unde sunt iobagii, răzvrătiți?
Trăiesc și azi de n'au murit cu totii.

Trăiesc și azi cu liniște în suflet,
Dar liniștea se svârcolește'n febre,
Din pieptul țării, amenințătoare,
Curg răzbunări, ca răuri roșii, negre.
Orașe, sate se'nfrățesc tăcând,
Sclipind în zare tainice fanale,
Prin ocne zac, ca blesteme grozave,
Mașinile ascunse infernale.

Și liniștea o să ne mântuiască,
În sănu-i dorm exploziile fatale,
Iar țara asta'n curmeziș legată
Va exploda... când cetele tâlhare
Vor crede că's stăpâne pe belșug,
Atunci și ura își va lua avântul
Și mii de tunuri noui, neașteptate
Vor sgudui, vor despica pământul.

~~A FOST ODATA~~
(In memoriam Gheorghe Doja)

Odată am stat și noi la nuntă,
Adevărată, mare nuntă,
Când mirele acestei țări a fost
Gheorghe Doja
Și'n primăvară pe aceste locuri
Ardeau în flăcări mii de focuri.

Odată a fiert aci pământul,
Putere, lavă-a fost pământul
Când răsbunarea și mânia
Spre-o țintă s'au întovărășit,
Ca judecata secerase vântul
Și Gheorghe Doja ne-a trimis cuvântul.

Odată-a fost credința curajoasă
Din Moldova până'n Roma curajoasă
Când puterile cinstite
Toate cu cînste sugrumau
Atacând, stârpind,
Lanturi rupând și focuri azvârlind.

Odată a fost Soarta miloasă,
Sî'n prăbușire-a fost miloasă,
Căci vorbă am trimis noi lumii
Ce-ar trebui și azi,
Și ceea-ce azi nici nu merită,
Vulcanul nostru azi a adormit.

Odată-a fost revoltă-aci
Revoltă sfântă și adevarată
Ce rânduială și dreptate a făcut

Cu Doja și ai lui
În dimineață când am fost eroi,
Căci nu ne-am tocmit.

Odată-a fost aci speranță,
Mică, dar săngeroasă și aprinsă:
Gheorghe Doja va veni din nou.
Căci trebuie să vină!
Vai, frică-mi e că nu voi mai trăi,
Nici voi, tovarăși scumpi și necăjiți.

CUMĂTRUL LUI TOMA ESE

Feciorul meu Gabor e-al Vienii,
Crescut-a acolo departe ;
Făică-mea, Veta, e-a lui Cristos,
Iubirea cu popii și-o 'mparte.

Pământu-mi e-al grofului din Morva,
Mi-e putredă în groapă nevasta ;
Să mergem, să mergem spre Munkaci
Destul m'am bătut cu năpasta.

Nimic nu-i pe lumea aceasta,
Nimic n'a rămas, ci tot pieră.
Cnmătrule Ese, e vremea
S'o luăm după Rakoczi, vere.

Pe drumul nebunilor Unguri,
Pe drum nebun sănger cu gloata;
Fecioru-mi tâlhar e în Viena,
Ibovnica popilor — fata.

Ocări mă lovesc în Oradea,
La Viena mă râd toți în cale;
Cumătrule Ese, o vorbă
Ti-oiu spune eu azi dumitale.

Cu grofi, băiete, cu popii,
Destul am răbdat omenește,
Prea multe dureri, vezi, prea multe
Am strâns și-am tacut ca un pește.

Ori Rakoczi fie, ori altul;
Să vie odată, să vie:
Vom face, cumătrule Ese,
Din gâturi de viperi piftie...

INTRU ÎNTÂMPINAREA LUI MÂINE

„Oprește-te!“ Din urma mea
răcnește 'n noapte
Cu trupa-i sdrențăroasă, Ieri.
„Oprește-te! Dar eu mă duc, mă duc.

„Oprește-te!“ Străbat tufișuri dese,
Lună, iad și nouri
Singur numai, singur.

Așteaptă, așteaptă: alerg în calea lui
Mâine.

Mamă, tată, preoți, poeți,
Nu, nu mai simt nevoie voastră.

Strămoși, umbre, tovarăși de ieri.
Frați de sânge și de pahar,
Desgustătoare Ieri, rămâneți dar.

Merg prin tristul, splendidul întuneric.
„Oprește-te!“ Nu. Înaintea mea
e Mâine.
Pe mine mă adastă, pe mine, - alerg.

MĂRTURISIREA DUNĂRII

Aflat-am că e doldora de taine
Bătrâna vulpe, Istrul sbuciumat,
Nepăsătoarea, trista Europă,
De care poate nici n'a mai visat,
De când s'a stins al peșterilor leat.

Și hămesit de-a valurilor taină
A Dunării răcori le-am jăcmănit.
Printre maghiari cumătra-i cam șireată,
Că doar atâtea patimi a zărit;
Și-atunci de clevet i s'a năzărit.

Era parcă 'ntr'o primăvară ; apa
Mâhnita-i taină mi-o mărturisea.
Se sbenguia și chicotea într'una,
Spre Budapesta tîfle arunca
Și melodii ironice vîia.

Imi pare că pe insula vestită
A Margaretei am șezut la sfat.
(Mi-e inima și azi înfiorată,
O, Istrule bătrân și afumat
Și-acest ison demult e'ntârziat).

Și Dunărea era cernită, gravă,
Tot cheful șugubăț i s'a sleit.
Părea un geniu îmbătat și sumbru,
Să-mi cate'n ochi abia a îndrăsnit,
Dar eu o spovedeam neconenit.

„Ehei, cumâtră, știu c'ai văzut multe,
De când îți curg pe-aici, semet, domol,
Talazurile reci și mari și tulburi
Și grele de dureri și'ngrijorare ;
Vorbește-mi dară fără de ocol.“

„N'au fost pe-aici și vremuri mulțumite?
N'a fost decât păcat și tânguit
Și sbucium și tortură și scrâșnire ?
Pe țărmurile tale n'au trăit
Popoare tari, cu zâmbet fericit ?“

Și Dunărea mi-a spus poveste tristă.
E-adevărat blestemul crud și slut
Și-adevărat e totul ce ne doare.
De când pe-aici să curgă a 'nceput
Popoare fericite n'a văzut.

Intreg hotarul dunărean e-o jale
Și-i sterp, sărac și rușinos pământ
Și n'are decât neamuri fără vlagă
Și unde visătorul e-un înfrânt
Și nopțile-s adânci, ca un mormânt.

„Aşa va fi mereu; aşa-i ursita“
Mi-a murmurat talazu' mbâtrânit.
Și peste țărișoarele sărmane
Zădănicia s'a întins cumplit.
Și Dunărea râzând m'a părăsit.

CÂNTECUL IACOBINULUI M A G H I A R

Din degete crud sânge ne țâșnește,
Când trupul intristat ți-l pipăim,
Ungarie sărmană, somnoroasă,
Existi tu oare? oare noi trăim?

Putem să ne-așteptăm la vremi mai bune?
Ne arde gândul, sufletu'n necaz.
S'a deștepta vreodata Babilonul
Popoarelor cu slugăresc obraz?

Din mii de'ndemnuri, doruri amortite
De ce nu crește-o forță în sfârșit?
Doar toți Maghiarii, Slavii și Românii
Aceleași chinuri au de suferit.

De mii de ani ocara și năpasta
Ne înrudesc cu-același trist temei.
De ce nu ne'ntâlnim deci într'un freamăt
Pe aceeași baricadă de idei?

La fel murmură Dunărea cu Oltul
Un cântec greu, mahnit și funerar.
În patria lui Arpad vai de-acela
Ce nu-i boier, ciocoi, sau nu-i tâlhar.

Când ne-om întinde mâna prietenească ?
Și când vom spune vorbe tari și mari,
Noi, subjugății, oropsiții, bieții,
Indurerați maghiari și nemaghiari ?

Cât timp ne vor mai stăpâni mișeii ?
Cât timp vom fi glotași fără elan ?
Și cât va fi ținută ungurimea
Ca într'o colivie un vultan ?

O, țară obidită și sărmașă,
Azi, fără crez și pâini ne văicărim,
Dar mâine poate fi al nostru totul,
Dacă vom și dacă îndrăsnim.

ORDINE A TRADUCERILOR ȘI A TRADUCĂTORILOR

1. Steaua stelelor	de Eugen Jebeleanu	17
2. Șoaptele toamnei	" " "	19
3. În via anilor pierduți	Emil Giurgiuca	21
4. Furtună de primăvară	Teodor Mureșanu	23
5. Muzica toamnei	" " "	25
6. Dorința omului pe care îl biruie iarna	" " "	27
7. Despărțire	" " "	29
8. Secerătorul clipelor	Avram P. Todor	33
9. Vuiesc galeriile	" " "	35
10. Cine m'a văzut ?	" " "	37
11. În carul lui Sânt Ilie	" " "	39
12. Aproape de cimitir	" " "	41
<u>13. Silit să fiu Hercule</u>	" " "	43
14. Pe pușta celor morți de mult	" " "	45
15. Domnița albă a cetății	" " "	47
16. Marea încăruncită	Teodor Mureșanu	49
17. Caii morții	Emil Giurgiuca	51
18. Drum cu căruța în miezul nopții	George A. Petre	53
19. Planul negru	Valentin Strava	55
20. Divina comedie	" " "	57
21. Pe țărmul mării albastre	" " "	59

22. Cântecul înmormântării		
vesele	de George Popa	61
23. Cei sărutați de mine	" " "	63
24. Să plângi, să plângi	" George A. Petre	65
25. Trebuie să fiu	" " "	67
26. Din Eriu până'n Ocean	" " "	69
27. Imnul lui „Nu este“	" " "	71
28. Legiuinile eliberate	" " "	73
29. Veșnic întârziați	" " "	75
30. Un farmec urit	" " "	77
31. Goana înaintea gândului	" " "	79
32. Nuferi albi	" " "	83
33. Cel ce-mi va lua locul	" " "	85
34. Femei pe țarm	" " "	89
35. Cântec despre nefericire	" " "	91
36. Trei lacrimi tomnatice	" " "	93
37. Mama și eu	" " "	95
38. Vis de bogătie	" Eugen Jebeleanu	97
39. Aș dori să fiu iubit	" Eric Manu	99
40. Cântecul străzii	" George A. Petre	101
41. Dojană pentru străjeri	" Costa Carei	103
42. Vară țărănească	" Teodor Mureșanu	105
43. Veri necântate	" " "	107
44. Căsuță de sat	" George Popa	111
45. Căruțele deia țară	" Teodor Mureșeanu	113
46. Prolog	" " "	117
47. Martirul Cristoșilor	" Costa Carei	119
48. Trei pe câmp	" " "	121
49. Pe malul Tisei	" Teodor Mureșanu	123
50. Poetul pustei	" Emil Giurgiuca	125
51. Iarna, peste pustă	" Teodor Mureșanu	127
52. Ogorul unguresc	" Costa Carei	129
53. Un poet viitor	" Avram P. Todor	131
54. Soarta copacului maghiar	" Costa Carei	133

55. Lacul morții	de Costa Carei	135
56. Intr'o dimineață la Paris „	Emil Giurgiuca	137
57. În gara de Est din Paris „	Costa Carei	143
58. Toamna a trecut prin Paris	Eric Manu	147
59. Copilul nostru	Teodor Mureșanu	149
60. Singurătate	Teodor Mureșanu	151
61. Singur cu marea	Emil Giurgiuca	153
62. Pe vârful de stâncă sălbatic	Avram P. Todor	155
63. Veșnică luptă și nuntă	” ” ”	157
64. Rugul ne poate păli	” ” ”	159
65. Sunt rană aprinsă	” ” ”	161
66. Tot mai amare lacrimi	Valentin Strava	163
67. Primăvara cu Leda	George A. Petre	165
68. Maria și Veronica	” ” ”	167
69. Mic cântec de Crăciun	Teodor Mureșanu	169
70. Sub muntele Sionului	Avram P. Todor	171
71. Rugăciune după răsboi	” ” ”	175
72. Sosirea Domnului	George Popa	177
73. La stânga Domnului	George A. Petre	179
74. În grădina păcatelor	” ” ”	181
75. Sânge și aur	” ” ”	183
76. Lazăr înaintea palatului	” ” ”	185
77. Lupta cu marele boier	Costa Carei	191
78. La aria boierului	Teodor Mureșanu	195
79. Se'naltă nouile orașe	Eugen Jebeleanu	199
80. Folosul lacrimilor	” ” ”	201
81. Nepotul lui Gheorghe Doja	” ” ”	203
82. Cei ce au prânzit din Gheorghe Doja	” ” ”	205
83. S'a suiat păunul	Emil Giurgiuca	207
84. Cântec înaintea seceri- șuiui	” ” ”	209
85. Solii viitorului	Valentin Strava	211

86. Lectura de istorie pentru copii	de Valentin Strava	213
87. Cutreierând țara	" Eric Manu	217
88. A fost odată	" " "	218
89. Cumătrul lui Toma Ese	" George A. Petre	223
90. Intru întâmpinarea lui Mâine	" " "	225
91. Mărturisirea Dunării	" Costa Carei	227
92. Cântecul Iacobinului maghiar	" " "	231

